

החיים והמוות ביד הלשון

כולנו מכירים את האימרה הזו בהקשר הידוע לאיסור הנורא של לשון הרע, אך עלינו לדעת שיש ביד הלשון עוד סוג של מוות אשר מבלי לשים לב נשים רבות נופלות בו ומפילות על הדרך חללים רבים.

לפני תקופה הוצרכתי להיכנס לסניף הבנק ובעומדי בתור, אני שומע לתדהמתי שיחה בין גברת חרדית לפקיד הבנק, כשהגברת שואלת מה שלומכם? איך אתם מרגישים? והוא מתעניין בשלומה ובהמשך היא מספרת לו שחיתנה את הבן ועל הבר מצוה של הנכד וכו' וכו'. הצטערתי מאד לראות איך הלכות מפורשת בשולחן ערוך נרמסות בראש חוצות (אולי מחוסר ידע) ולכן התעוררתי לכתוב עלון זה, כדי שמבקשי האמת ידעו מה דעת תורתנו הקדושה בעניין.

אמרו חז"ל באבות (פ"א): "ואל תרבה שיחה עם האשה - באשתו אמרו, קל וחומר באשת חברו. מכאן אמרו חכמים: כל המרבה שיחה עם האשה, גורם רעה לעצמו, ובוטל מדברי תורה, וסופו יורש גיהנום". ובודאי שגם האשה שהרבתה לדבר, נוטלת חלק באותה רעה. וצריכה להיזהר שלא תדבר ולא יהיה לה עסק עם אנשים שלא לצורך, כלל וכלל לא. ומה שיש צורך לדבר לאנשים, תדבר בקצרה בלי הוספת טעם וכל שתרבה לדבר שלא לצורך, יוצאת מגדר הראוי וממידת הצניעות, וגורמת רעה.

התורה הקדושה (בויקרא פרשת אמור כ"ד, "א) מספרת לנו על המגדף וחטאו הנורא והתורה גם דואגת שנדע מה הסיבה שהביאה אותו לכך וכך היא אומרת "ושם אימו (של המגדף) שלומית בת דברי" ומבארים חז"ל - שנקראה כך כיון שהיתה מדברת עם כל אדם, זו הסיבה שיצא ממנה בן שהעז לחרף ולגדף כלפי מעלה. "בת דברי - דברנית היתה מדברת עם כל אדם, לפיכך קלקלה". (רש"י שם) הגמרא במסכת כתובות (ע"ב): מבארת, שהמושג מדברת עם כל אדם פירושו, שמדברת עם אנשים בשחוק, או שמדברת איתם שיחה בטלה והגמרא נותנת שם דוגמא שממנה נבין שאפילו שיחה קצרה שלא לצורך נקראת שיחה בטלה וכך נפסק להלכה בשולחן ערוך - (אבן העזר קט"ו-ד-ובח"מ והב"ש ועוד עיי"ש).

"תנא דבי אליהו" (פ"ח): אשה שמהלכת בשוק ומדברת עם כל אדם, גורמת רעה לעצמה, ושיהיו בניה רעים, ומתחייבת בעצמה ובבניה וכו'.

כתב בספר **"מחניך קדוש"** (סימן מ"א): אסור לאשה להיות מדברת עם כל אדם, וכל שכן משחקת (צוחקת) עימהם. והלכה פסוקה היא, שאין להיות שום שייכות של ידידות בין אנשים לנשים, אפילו בשאלת שלום, שהרי זה לשון השולחן ערוך (אבן העזר סימן כא ס"ו): אין שואלים בשלום אשה כלל, אפילו על ידי שליח, ואפילו על ידי בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים, אבל מותר לשאול לבעלה איך שלומה (אם היא חולה וכו').

וזאת יש לדעת! הדיבור עם גיסיים או בני דודים ושאר קרובים הוא עוד יותר חמור משאר גברים, הואיל וגם ככה יש קצת קירוב דעת ובעניין דומה כתב בספר "חכמת אדם" (קכה -א) שהואיל ועמי הארץ חושבים שמהקרובים אפשר פחות להיזהר לכן מצוה לפרסם שהדבר איננו נכון אלא להיפך, איתם נדרשת זהירות גדולה יותר.

ועוד כתב ב"מחניך קדוש" (סימן נ"ב): "דגם האשה בכלל האסור של שאילת שלום, דהיינו שגם היא אסורה לשלוח שלום לאיש, וכבר הבאנו לעיל דאם האיש שואל בשלומה, והיא משיבה, גם זה בכלל קול באשה ערוה, דהיינו שעבר השואל שתי עברות: אחת - ששאל בשלומה. שתיים - ששמע תשובתה, והיא עברה עבירה אחת שענתה לו. וכתב רש"י הטעם דאסור שאילת שלום אפילו ע"י שליח (קידושין ע' ע"ב), שמא מתוך שאילת שלום יהיו רגילים זה עם זה ויבואו לידי חיבה, ואפילו על ידי בעלה אסור, שמרגיל לבוא ודעתה אצלו", ע"כ. הרי שאסור להיות שייכות של ידידות, אפילו בדיבור קל, אלא את הצריך והנחוץ יש לדבר בקיצור האפשר, וכמו שאומרת הגמרא בערובין (נ"ג) ששאל רבי יוסי הגלילי לברוריה: באיזה דרך נלך ללוד? והשיבה לו בטענה שהיה לו לקצר ולומר באיזה ללוד? כיון שאסור להרבות שיחה עם האשה.

ובספר "היראה" לרבינו יונה הביא גמרא זו ומסכם את הדברים כך: כללו של דבר, כל מה שיוכל אדם להתרחק מהן וממשאן וממתנן ודיבורן - יתרחק, כי תמיד יצר הרע בוער כאש להחטיא האדם, לכן צריך האדם להיות כל שעה יועץ תחבולות לעשות מלחמה עימו".

ומבואר בגמרא ברכות (מ"ג ע"ב) שתלמידי חכמים נשמרים מלדבר בשוק אפילו עם נשותיהן או בנותיהן, כדי שלא יחשדו שהם מדברים עם אישה זרה.

יש לדעת! שהלכה זו של איסור שיחה בטלה בין איש ואישה אינה חסידות או הנהגה טובה בלבד, אלא עבירה חמורה עד מאד, עד שהחשיבו חז"ל את העוברת על כך, בין היוצאות בלא כתובה ומצווה או חובה לגרשן. וזאת מצוי, בעוונותינו הרבים, במקומות העבודה, או במטיילים בשוק, או במבקרים זוגות וזוגות ונפגשים ומרבים בדברים ובשחוק וקלות ראש, וכן במקומות הנופש, ובכל מקום שהבטלה מצויה שם ומתוך רחבת הלב מזלזלים בדברים חמורים ונוראים כאלה, ויראת ה' נשכח מהם ושהם עתידים ליתן דין וחשבון בדינים חמורים רחמנא ליצלן על כל זה. לבד מעוון ביטול תורה, ואף על פי שאשתו עמו, לא מועיל כלום, והעוון במקומו עומד. וכתוב (משלי ז', כ"א-כ"ו) "הטתו ברוב ליקחה בחלק שפתיה תדיחינו... כי רבים חללים הפילה" וגו'.

קדושה לפני הכל - מספרת הגמרא במסכת קידושין (בדף ע.). שרב יהודה התארח בביתו של רב נחמן ואמרו לו שיאמר שלום לבעלת הבית, משום שזה דרך ארץ ורב יהודה סרב בכל תוקף, כיון שלא רצה אפילו לשמוע קול של אשה, כמו שאמרו חז"ל קול באשה ערוה ואפילו דרך שליח לא רצה, שמא מתוך שאילת שלום יבואו לידי חיבה (רש"י)

טהרת הדיבור והלשון - ועוד מספרת הגמרא במסכת שבת (בדף קמ:): שרב חיסדא לימד את בנותיו הנהגות לחיים נכונים ואחד הדברים שלמד אותם הוא: כשעומד אדם בפתח ורוצה להיכנס אל תשאלו מי זה? אלא מי זו? כדי שלא תרגילו את לשונכם לדבר בלשון זכר ותבואו חלילה לדבר עם זכרים ולכן תאמרו מי זו? (רש"י)

המשנה במסכת קידושין (פ"ד-ג) אומרת "לא תלמד אשה סופרים". והפרוש הוא, אשה לא תלמד ילדים, משום שהאבות של הילדים מביאים ולוקחים אותם ויכולים להגיע לידי מכשול. (רש"י-רמב"ם)

אל נא תטעו לחשוב שגננת המספרת לאבא על פיקחותו של בנו או שלשאלו את השכן בשלומו, זהו מנהג דרך ארץ, כיון שחז"ל הקדושים מלמדים אותנו ששיחה בין איש לאשה שאיננו אשתו, מובילה לחוסר צניעות והכשלה וגדולי עולם וצדיקים היו נזהרים מזה כמו מאש ומי שלומד טוב את דברי חז"ל, רואה שאין זה דרך ארץ, אלא מנהג עמי הארץ ונימוסים שבאו מאומות העולם וחדרו אלינו. "ואמרו רבותינו כל המחניף לחברו לשם כבוד לסוף נפטר ממנו בקלון" (רבינו יונה)

שיחות טלפון

מן הראוי להדגיש בזה את עניין הצניעות, בעניין צורת נוסח הדיבור בין אנשים לנשים, על ידי הטלפון אשר שם טמונה רשת היצר הרע בהסרת המחיצה שבין גברים לנשים, הן בצורת דרישת השלום בתחילה ובסוף, הן בצורת השיחה של ריבוי דיבורים מיותרים, או קרבת דעת בלתי רצויה, הן מצד המדבר והן מצד המדברת וגם הזהירות, או הזהירות, בשיחה סתם לנהוג בצניעות ובושה, הרי שבשיחה טלפונית הורסים הרבה בחומת הצניעות והבושה וכבר אמרו רבותינו ז"ל אין שואלים בשלום אשה כלל אפילו ע"י שליח ואפילו ע"י בעלה אסור לשלוח לה דברי שלומים ומה רב ההפסד בשיחות אלו. ואולם יסוד השמירה היא על ידי יראת שמים של האשה אשר שומרת על פתחי פיה לקצר בשיחה ולמעט בסקרנות ולהצניע את עצמה. כאשר מישהו נוקש בדלת ושואל אם בעל הבית נמצא וכשמישהו לו בשלילה מתחיל בחקירות ובאריכות דברים, אז יש להתחכם ביראת שמים לחיסול השיחה וההטרדה. וכן כשקונים בחנות, לא להאריך בשיחה עם המוכר כמו אותן קלות דעת שמתמקחות עם המוכר בשביל כמה שקלים שיוזיל להם, ואינן שמות לב שבשביל כמה פרוטות מוכרות הן את נשמתן הקדושה ומכשילות הן את המוכר והן את הגברים הנמצאים שם בעבור ריבוי השיחה.

יש לדעת! הצניעות יקרה הרבה יותר מאותן פרוטות וחבל לאבד את הקדושה בשביל ממון. וכן אצל רופא או אצל בני משפחה גיסיס וחתנים דודים ובני דודים לא לפטפט ולא להאריך בשיחה במה שלא לצורך ממש. ונאמן בעל מלאכתנו שישלם לנו שכר פעולתנו כהנה וכהנה בברכה באושר ובעושר וכבוד בזכות היותו על הממון ועל כבוד מדומה למען קדושת שמו יתברך.

זהירות בענין השמעת קול זמר אשה

וכן צריך זהירות גדולה בענין השמעת קול זמר - שאם יש אנשים זרים או קרובי משפחה, שלא תשיר כלל. צריך להיזהר מלהשמיע קול זמר לבעלה בזמנים מסוימים. וגם כאשר אין שום איש בביתה, תזהר מאד שלא ישמע קולה לחוץ ולבתי השכנים. וכן לחוש ולהיזהר שמא מתקרבים גברים בחוץ על יד הדלת ורוצים להיכנס לבית ונכשלים בשמיעת קול הזמר שלה. וזהירות זו צריכים בייחוד בשמחות, הן באולמות והן כאשר באות חברות לבית של הכלות לשמחן, שלא יכשילו את השכנים.

השמעת קול רעש על ידי הנעלים - פרצה בצניעות

וכן צריכות להיזהר מלהשמיע ברחובות קול רעש על ידי הנעלים, ואשר קורה, לפעמים, כשעוברות על יד בית כנסת ובית מדרש, שמפריעות בזה את התורה והתפילה, ולא כסתם הפרעת רעש - אלא הפרעה ברגשי הקדושה והטהרה הנצרכים לתורה ותפילה.

זהירות אש מתלקחת!

אין אפשרות לפרט על גבי עלון זה את כל פרטי "איסור יחוד", אך נאמר את ההגדרה הפשוטה של איסור זה. אסור לאדם לשהות ואפילו לזמן קצר בחדר סגור עם אשה שאיננה אשתו, אלא אם כן ישנה אפשרות שבכל רגע יכנס מישהו, שאז יש להם פחד ואינם מגיעים למצב של קירוב דעת. כאשר מדובר באדם הלקוי ביראת שמים או פרוץ או חשוך או באדם שכבר יש איתו קצת קירוב דעת אז הדינים חמורים יותר. האיסור חל גם על האישה וגם על האשה ולכן על שניהם מוטלת האחריות לברוח מכל חשש איסור יחוד.

בנות ישראל היקרות!

בואו נתחזק יחד ונקבל על עצמנו להישמר מכל משמר על הכללים הבאים:

1. לא לדבר בשום אופן עם אדם זר ואפילו לא לשאול בשלומו וגם לא אמירת בוקר טוב וכו'.
2. בדברים נצרכים, לדבר בקיצור ובצורה תכליתית ולא לסיים את השיחה בדברי חיבה כגון להתראות, להשתמע.
3. בשום אופן לא לערב בדיחות או שחוק וקלות ראש.
4. אם צריכים לקרוא לגבר זר אסור לקרוא לו בשמו הפרטי, אלא אך ורק "אדוני" או בשם משפחתו וכדומה.
5. ומן הראוי לדבר בלשון רבים לדוגמא: "מה אתם צריכים?"
6. גם בטלפון לא לשאול בשלום האיש ולנהוג לפי הכללים הנ"ל.
7. נשים בינן לבין חברותיהן לא ידברו בקול רם, מטעמי צניעות, אם יכול להגיע לאוזני הגברים כגון: באוטובוס, ברוחות הרבים, או בביתם שחלונם פונה לשכנים או לרשות הרבים.
8. יש להתרחק מאד מהמידה המגונה, שבנות מדברות בטלפון נייד במקום שעוברים שם גברים ושומעים את קולן.
9. גננות ושמרטפיות צריכות לנהוג במשנה זהירות, בלבוש ובהנהגה בצניעות ולא יספרו לאבות של הילדים שום סיפור על פיקחות הילד וכדומה. כמו כן לא יגלו שום חביבות וכו'.
10. כאשר אשה צריכה להעביר מסר לאיש תעשה זאת דרך אשתו.
11. לקיים את כל דיני "איסור יחוד" בהקפדה חמורה בלי שום ויתורים ואפילו לא לרגע קל.

כל עניין צניעות המלבושים והנהגות הצניעות בדיבור עם אדם זר הם גדרות חזקים ואיתנים והערובה היחידה לשמירת קדושת הבית היהודי ומרחיקים את האדם מעבירות במחשבה, בדיבור ובמעשה. זכרו תמיד, הקדוש ברוך הוא בוחן כליות ולב ויודע מחשבות בני אדם. לתועלתכם ולטובתכם וטוב לכם בעולם הזה ובעולם הבא.

לנשים בלבד! 02-6788888 02-5810763 02-5868195

לזיכוי הרבים ניתן לקבל חינוך עלונים בנושא 052-7120948

על הפנים

טעון גניזה

כדת משה וישראל

ברגע המרגש ביותר בחיים של כל בת ישראל כשרה, היא מתחייבת לחיות כדת משה וישראל בשמלת כלה מתחת לחופה בזמן קבלת הטבעת היא מבטיחה להתנהג כדת משה וישראל. כשהעניינים רטובות מדמעות של אושר ושל תקווה היא שומעת את המשפט כדת משה וישראל. אך היא כלל אינה יודעת מה המשמעות של המשפט הזה מהי דת משה ומהי דת ישראל...

בנין הבית

הגמ' במסכת כתובות (ע"ב.) מבארת שדת משה וישראל זוהי הגדרה הכוללת את דפוס ההתנהגות של אשה בישראל, שחלקם כתובים בתורה ונקראים דת משה וחלקם הם מנהגי צניעות שבנות ישראל קיבלו והנהיגו על עצמן ונקראים דת ישראל ובלשון המשנה [דת יהודית].

בת ישראל המקימה בית יהודי כדת וכדין, מחויבת לבעלה לחיות על פי כללים אלו ורק אז הוא מחויב כלפיה את התחייבויותיו. אחד הדברים שחז"ל מלמדים אותנו, שאם עשתה אותו היא נקראת עוברת על דת זה טוהה ורד כנגד פניה. ומבארים הראשונים על הגמרא (כתובות, דף עב, עמ' ב') שם, שמדובר על צניעות הפנים כשהיא יוצאת לרחוב ומגדרים זאת הראשונים עזות מצח ופריצות ואם עשתה כך בעלה יכול לגרשה בלי לשלם לה את כתובתה. וכך נפסק להלכה בשולחן ערוך (אבן העזר קט"ו - ד') שאם היא שמה צבע על מצחה או על לחיה וכדומה מצוה על בעלה לגרשה. ומוסיפים הראשונים, שאפילו להחזיק חפץ אדום מול הפנים כדי שיאדימו הפנים מאדמימותו של החפץ, זה פריצות. (תוספות ושיטה מקובצת עיין שם)

חורבן הבית

לא רק הבית הפרטי נחרב כשמתקשטים ברשות הרבים, אלא גם בית המקדש נחרב באותו עוון. וכך כותב הנביא בישעיה (פרק ג' - ט"ז): ויאמר ד' יען פי גבהו פנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים. מבאר רש"י שם ומשקרות עינים - שהיו צובעות עיניהם בסיקרא ובקפחול.

חורבן העולם

התנא הקדוש רבי יונתן בן עוזיאל בתרגומו על פרשת בראשית כותב, שהשורש לחורבן העולם בתקופת המבול היה מכוח זה שהבנות היו צובעות את פניהן ונגרם מכך, שהיו בני האדם נופלים לחטאים נוראים אשר בעבורם ובגללם היה הצורך להחריב ולברוא עולם מחדש.

מראות הצובאות

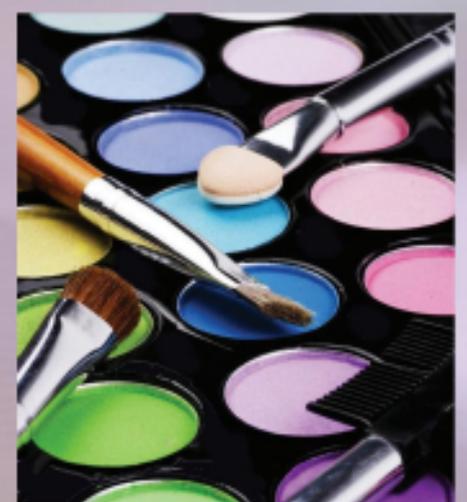
מובא במדרש, ששאל מין אחד את אחד מחכמי התלמוד: כיצד הנכם אומרים שעם ישראל במצרים שמר אמונים למורשתו ולמולדתו ולא התבוללו ונטמעו מלהתערב בגויים, והלא אם מצרים הצליחו להשתלט על הגברים שליטה גמורה ולהעבידם בפרך שנים רבות, אם כן על אחת כמה וכמה שהצליחו להשתלט על נשותיהם ולטמאם, ואם כן כיצד תתפאר שהנכם עם שמור וגדור מתערובת גויים ולאומים? ענה לו אותו חכם: תפה רוחך על הרהורך והסתפקותך בטהרת עם הקודש, והלא התורה מעידה עליהם: והחנכי, הפלאי אורה בתחלה ואות יו"ד בסוף, אותיות י-ה מעידות על כל משפחה ומשפחה שהשכינה שורה בתוכם לפי שלא נטמאו כלל.

ובאמת כיצד החזיקו נשות ישראל מעמד, והלא ההשערה של אותו מין מסתברת בהחלט והתמיהה עומדת על מקומה? על כך עונה המדרש: נשות ישראל במצרים ידעו שהנן בסכנה עצומה, ונתונות הפקר לשטופי זימה הנוראים ביותר שהמה מצרים ערוות הארץ השטופים בזימה ביותר, מה עשו? כשהיו צריכות לצאת לסדר סידוריהם ברחובה של עיר, היו מפחות את עצמן בפחם ומשחירות ומכתימות את פניהן וידיהן בשחר של פחם, ולבושות היו בבגדים מטונפים ומפוחים הדוחים עין כל רואה, וכשהיה מצרי רואה אותן היה אומר בלבו, כמה מאוסות נשות ישראל אלו, כמה גועליות אלו, ואינו רוצה אף להביט בהן. וכך העבירו את שנות גלות ישראל במצרים שמורות וגדורות מכל מכשול ועוון. וכשהיו בעליהן באים בערב הביתה, היו מתרחצות וסכות את עצמן ביופי ובנקיות, ומתראות לבעליהן במראות שהיו להן, וזכו ל'ויפרו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם'. והכל בקדשה ובנקיות. וכשבא משה רבנו לעשות משכן, ונצטוו לעשות את הכיור ואת כנו, ציווה השם יתברך לשים שם מראות הצובאות, ולקחת מנשות ישראל את המראות שיש להן ולהציבם סביב הכיור. (ומביא גם רש"י במקום מדרש זה). (ספר מראות הצובאות הרב יעקב ישראל לוגסי שליט"א)

בספר אגרת סופרים

מכתבי משפחת ה'חתם סופר' מסופר על הרבנית מרת גיטל ע"ה ביתו של הגאון ה'חתם סופר', אשת הרה"ג רש"י שפיצער, שהיתה יפת מראה עד מאד, ברה כחמה. ובצדקתה הגדולה הסתירה עצמה ככל האפשר מעין רואים ולא יצאה בשוק רק בהכרח גדול. ופעם אחת הרגישה שאיש אחד אוזח דרכו אחריה, ולמרות כל תחבולותיה חותר בכל עוז להביט בפניה, בשובה לביתה לקחה ספר תהילים שהיה רגיל אביה הקדוש החת"ס להתפלל בכל עת מצוא, והתחננה לפני ה' להסיר ממנה יופי פניה. בבוא אביה הקדוש לבית וימצאנה עומדת בזוית ומתפללת ודמעות שליש יורדים על לחיה, ויחרד על המראה ויאמר בתי למה תבכי מרה ולמה ירע לבבך? ותען ותאמר הנה נא ידעתי אבי, ואומרים עלי כי יפת מראה אנכי, ובהוץ קלי דעת יביטו, יראו בי ונוקשו ונלכדו בהרהורי עבירה. וכן אירע לי גם עתה בלכתי בשוק. ואתחלל על הדבר הזה ובמסתרים תבכה נפשי, ובצר לי על זה התפללתי אל ה' שיסיר אור פני ממני ולא תבוא עוד תקלה עלי ידי. ויתפעל אביה הקדוש לשמוע מליה ויאמר לה ברוכה את ביתי לה, היטבת כל אשר דברת ומאחר שכוונתך לשם שמים גם אני אבוא אחריו ומלאתי את דבריך, יתן ה' שאלתך אשר שאלת מעמו, ותחת אשר את מוותרת על אור פנים גשמיים, תזכי לבן מאיר עיני ישראל בתורתו ובצדקתו! והיה לה כן כי בזמן קצר אחרי זה, נחלתה במחלה קשה ואם כי שבה לאיתנה כבראשונה, בכל זאת פניה לא היו לה עוד, פנה הודה, פנה זיוה. ונולד לה בן הגאון רבי עקיבא קורניצר זצוק"ל אשר היה מופת לרבים בגדולת תורתו וקדושתו הנשגבה, ככל אשר דיבר לה מלאך ה' החת"ס זצוק"ל.

שלא יכשלו בי בני אדם

רבי יוחנן אמר: למדנו יראת חטא מבתולה. ומספרת הגמרא שרבי יוחנן שמע בתולה אחת שגפלה על פניה והתפללה: רבוננו של עולם, בראת גן עדן לצדיקים ובראת גיהנם לרשעים, יהי רצון שלא יכשלו בי בני אדם ויפסידו חלקם בגן עדן ויירשו גיהנם. (סוטה כב.) ומבאר המהרש"א, שהתפללה שלא יכשלו בה בני אדם ויענשו (אפילו שלא ברצונה משום לפני עיוור לא תתן מכשול) משום שעל ידי זה גם היא תענש, וכמו שאמרו חז"ל: "כל שחברו נענש על דו, אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא" (שבת קמט). ומפליא מאד שבא ר' יוחנן לומר "למדנו", כלומר - אנו האמוראים וכל ישראל - יש לנו ללמד "יראת חטא", וידוע שיראת חטא היא מהמדרגות הגבוהות מאד בעבודת ה', וממי ללמד זאת? מבתולה! וזה לפי שהבינה היטב כמה אחריות משל על בת ישראל כשרה. (מלבושי כבוד) בספור זה באו חז"ל ללמד עד כמה צריכה כל אשה ובת להזהר שלא יתגלגל חוב על ידה. ועוד אפשר לבאר דמה היתה התפעלותו של רבי יוחנן כל-כך מאותה נערה עד שאמר שממנה אפשר ללמד "יראת חטא" - המדרגה הגדולה שביראה, שכן בהכרח נערה זו היתה עושה כל אשר באפשרותה להשמר שלא יכשלו בה, דאם לא כן מה מקום יש להתפלל שלא יכשלו בה בו בזמן שהיא מכשילה, ועם כל זה לא הסתפקה בכך שמשתדלת היא בכל כחה להשמר, אלא אף הוסיפה תפלה לה: שישמרה אף מכשולו שלא מדעתה או שלא בכונה, ומכך התפעל רבי יוחנן, ודרש, שאין די לאדם להשתדל בכל כחו, אלא אף זה המשתדל בכל כחו עוד עליו להוסיף תפלה לה' לבל יכשל ויבל יכשלו אף בשוגג או שלא במתכוון, ושלא תצא בשום אופן תקלה מתחת ידו, וזה המורה על יראת חטא אמיתית.

לא תתראה בפני הבחורים (פלא יועץ - ערך בת)

והן אמת שאמרו חכמים (כתובות נב, ב) שחייב אדם לקשט את בתו כדי שיקפצו עליה רבים, אבל הבת שהיא יראת השם לא תתראה בפני הבחורים, ובפרט כשהיא מקושטת, לבל יכשלו בה בהרהורי עברה, ובפרט בדורות הללו שרבו הפרוצים: וכבר אמרו בש"ס (סוטה כב א) למדנו יראת חטא מבתולה, דרבי יוחנן שמע לאותה בתולה שהיתה מתפללת רבוננו של עולם, בראת גן עדן, בראת גיהנם, בראת רשעים. יהי רצון מלפניך, ה' אלקינו ואלקי אבותינו, שלא יכשלו בי בני אדם. וכן תעשינה כל הבתולות ותהיינה צפונות, כל כבודה בת מלך פנימה, לא תראה החוצה אל העין. והנה בערי ישמעאל נזהרות קצת בזה, אבל בערי אדום הפריצות מרובה, כי כן מנהג המדינות. "מנהג" אותיות "גהנם". ואשה יראת ה' היא תתהלל (משלי לא ל), ולא תלך אחרי רבים לרעות, ושכרה יהיה כפול ומכפל. וכתב בספר החסידים (סימן שפה), שנערה אחת לא היתה מתקשטת כלל כדי שלא יכשלו בה רואיה, וזכתה לזווג נאה, חכם וחסיד.

מסכת סוטה דף ב' עמ' א'

אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו. פירש"י: צנועה לצדיק ופרוצה לרשע, ללמדנו שצדקותה של האשה ניכרת בצניעותה.

כי חילול הוא לה

אל תחלל את בתך וגו'. פירוש יצו האל למי שיש לו בת שלא ינהג בה מנהג חולין להראותה לפני כל ולהתנאות לפניהם אלא כבודה בת מלך פנימה. והגם שיתכוין בה להנאת זיווגה כדי שיודע כי בת יפה ונעימה היא ותנשא להראוי לה, על כל זה יצו האל כי חילול הוא לה והיוצא מזה הוא להזנותה לא להשיאה כי יבער בה אש הטבעי ותחלל כבודה, ולא זו בלבד אלא שתהיה סיבה להבעיר אש בלב רואה וחומד ותזנה הארץ ולבסוף ומלאה הארץ זימה, ונמצא עון כל הרשע תלוי בצוארו, וצא ולמד מה שפירשתי בפרשת אחרי מות בפסוק (יה ב) כמעשה ארץ מצרים שחוש הראות יגדיל החפץ בדבר ויבטל כח הרצון במניעה ויטהו אל חפץ המעשה רחמנא ליצולן. (אור החיים, ויקרא י"ט, כ"ט)

צנועה ונזהרת

כתב רבינו יונה: וצריכה האשה שתהא צנועה ונזהרת שלא יסתכלו בה בני אדם חוץ מבעלה, שהמסתכלים בפניה או בדידה יורדין לגיהנום והיא ענושה בעונש כל אחד ואחד מהם מפני שהחטיאה אותם ולא נהגה צניעות בעצמה ונכשלו בה עכ"ל. (אגרת התשובה אות ע"ה) רבינו יונה חי בתקופת הרמב"ם והנשים בזמנם היו מכוסות מכף רגל ועד ראש בבגדי צניעות מהודרים והוא מדבר על אשה שרק פניה וידיה מגולים והיא נקראת מחטיאת הרבים אם היא לא נזהרת שלא יסתכלו בה. מה נאמר ומה נדבר על הבגדים שהולכים בהם היום, בדורינו עקבתא דמשיחא צריך רק לבכות ולהתפלל ובנוסף לזה עוד מוסיפות תכשיטים וקישוטים וצובעות את הפנים בשלל צבעים שמושכים את עיניהם של בחורי ישראל. ומי יודע איוו פורענות עומדת לנו בפתח רחמנא ליצולן ואוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה.

אחות יקרה וכשרה

את בודאי יודעת, שהבקשה האישית שה' ביקש ממך מאות פעמים היא: היי צנועה (מדרש רבה בראשית פרשה יח' אות ב'), את בודאי מבינה שלהצניע דבר, פירושו להסתיר אותו כמה שיותר מעיני הרואים. את בודאי למדת שעיקר תפקידך בעולם ועיקר שכרך הטוב לנצח נצחים תלוי בצניעותך. אנא ממך, את התכשיטים, את האיפור ואת כל הבגדים היפים השאירי לביתך לכבוד בעלך, אך ברחוב, במקום בו מצויים גברים זרים, שאת אסורה עליהם בתכלית האיסור, עשי את כל ההשתדלות שבעולם שלא להביא אותם לידי ניסיון ולא לידי ביויון. הישמרי מאד מכל השתדלות להוספת יופי לעיניהם של כל אלו שאסור להם ליהנות מהיופי הזה ובזכות זה תזכי לכל הברכות האמורות בתורה ולהבטחתו של רבי שמעון בר יוחאי לאשה הצנועה, בנים חכמים ומוצלחים, בעל מצליח בכל ענייניו ופרנסה בשפע. חזקי ואמצי.

מלכות
לשון הקודש והעברית
במסורת ורוח ישראל

למידע נוסף,
להכנה או לתרומות:
02-6788888

לעילוי נשמת: יצחק רחמים בן שמחה, עליזה בת פרחת, דוד בן נעימה, צופיה בת מטילדה, שרה בתיה בת שמחה, נסים שמעון בן שמחה, אהרון בן שמחה, אליהו בן פרחת, פרחת בת גורג'ה, מאיר בן עזיזה, שמחה בת שרה, עזרא בן חנה, יוסף בן רבקה, חנה בת שרה, חנה חנינה בת מרים, יוסף בן ציונה, נחמן בן לולו, רבקה בת חנינה, אברהם בן תמו, נעים בן חנה, דבורה בת רבקה, נזימה בת מסעודה, עופר בן מרים, משה בן תמו, אורלי בת בלה. **לרפואת:** מרדכי בן פרחת, יוסף בן מרים, יהודית בת פרחת, רחל בת פרחת, מיכל סימה בת רחל, טליה בת רחל, אימא מאגי בת חנה אנט, לונה באני בת שרה, עדי בת עליזה, אורלי ישועה בת רבקה, נחום בן חמסנה משה. **לחזרה בתשובה:** מיכל בת מסעוד, שלמה אילן בן אימא מאגי, מרדכי מוסי בן חנה אנט, אלוך, נטע, ליטל, ואורן בני מזל, כרמית בת מרדכי, בן עמי, בת עמי, אריאל ודניאל בני לונה באני, חגית ורדה ורוחם בנות פרח שמחה, פרח שמחה בת נזימה, חיים בן רבקה, מאיר נסים בן רבקה, אודל בת יעל, עדי בת עליזה, אפרת בת מוסי, שלי בת צילה, רוי חיים בן מישל אנדרה, דוד בן ציפורה, חנה בת רנה, נעמי בת חנה, ליאורה ציפורה בת עדיית רחל, עטרה ציונה בת עדיית רחל, שרמה בן לבנה, אסף בן סוזן שושי, אורטל ודפנה בנות דבורה, יעל בת אימא נטע, זכריה חיים בן רחל שלי, משה בן שרה, רחל שלי בת לואיזה, רבקה בת לאה שמחה, מנשה, אפרים ושבתי בני סולטנה, דוד, אברהם, עמרם עמירם, אליהו וציון בני אסתר, אורי אברהם בן רוזת זהרה. **לזרע בר קיימא:** מיכל בת פרח שמחה ויוסף בן רחבידה.

היטהרו והחליפו שמלותיכם

(בראשית לה, ב')

גליון עיוני בסוגיית אורך הבגדים על פי ההלכה

רבותינו חכמי הגמרא אשר מפייהם אנו חיים, מלמדים אותנו בכמה מקומות בש"ס את צורת מלבושיה והנהגותיה של אישה בישראל, ועל פי זה נקבעים הליכותיה של החפצה לעשות רצון ה' באמת. בגליון זה נלמד מן המקורות איך צריכים להיות בגדיה של אשה בישראל.

תוכן הענינים

- א. ההגדרה ההלכתית
- ב. בירור המקום-מקורות
- ג. אופן הכיסוי הנדרש
- ד. מנהג קהילות ישראל
- ה. קריאת קודש

ההגדרה ההלכתית

כאשר באים אנו לברר את ההלכה בעניין אורך השמלה והכיסוי הנדרש, צריכים אנו ללמוד את הגמרא במסכת ברכות הקובעת הלכה למעשה "שוק באישה ערוה" ופירוש הדברים הוא שכאשר שוק של אישה איננו מכוסה כראוי אסור לומר קריאת שמע וברכת המזון וכדו' כנגדו ועל אחת כמה וכמה שאסור לה לצאת כך לרחוב מכיוון שגורמת בכך לרואיה למכשול הרהור רע, ונמצא שמחטיאה אותם בכמה איסורים חמורים. (גמרא ברכות כד')

דין זה אינו משתנה ואינו תלוי במנהג אנשי המקום ולכן אפילו אם נפרצו הגדרות ורבו ההולכות בשוקיים מגולות עדיין נשאר האיסור על מקומו. (הסכמת הפוסקים)

ועתה צריכים אנו לברר מהו שוק, היכן מקומו ואת צורת הכיסוי הראויה על פי ההלכה.

הפסוק בספר דניאל (ב, לד) מחלק את הגוף לארבעה חלקים ואת הרגליים לשלושה חלקים שהם: הירך, ומתחתיו השוק ומתחתיו כף הרגל.

המשנה במסכת אהלות (פ"א משנה ח') מבארת את כל הרמ"ח אברים שיש בגוף האדם ושם רואים במפורש שה"שוק" הוא החלק שבין הברך והקרסול, ומזה אנו לומדים שכאשר קבעו חז"ל ש"שוק באישה ערוה" זה אומר שגם חלק זה של הרגל חייב להיות מכוסה לפחות עד הקרסול (שזו העצם הבולטת מעל כף הרגל) כדין שאר המקומות בגוף המוגדרים ערוה.

מקורות נוספים

קטע זה מיועד בעיקר לגברים

מקורות רבים נוספים לכך שחלק זה הוא הנקרא "שוק" ניתן למצוא למכביר בש"ס ובראשונים וגם בעמודי ההוראה גדולי הפוסקים ובאחרונים. נצטט כאן כמה מהם. (כדי להבין את משמעות המקור יש לעיין בפנים).

גמרא

יבמות (קא-קב): "כתב רחמנא מעל רגלו דאפילו בשוקו..."
ערכין (יט): "שמע מינה האי ארעא עד ארעא נחית..."
בכורות (מה): "אמר רבי אליעזר שוקו יולא באמצע רגלו..."

ראשונים

רש"י (מנחות לג): "השוק זקוף מלמעלה..."
רשב"ם (נדה נז: - מובא באור זרוע הל' נדה לב'): "מן הארכובה ולמטה..."
רשב"א (שבת סו): "ונתנו זרעא שוקו..."
יד רמה (בבא בתרא נז:): "מגיע עד פי הסנדל או המנעל..."

עמודי הוראה

רמב"ם (יבום פ"ד ה"ו): "על שוקו מן הארכובה..."
רי"ף (יבמות לג): "דשוקו נמי מעל רגלו..."
רא"ש (נזיר נב): "שהשוק הוא קטון מן הירך..."

פוסקים

שולחן ערוך (יו"ד קצ"ד ס"י): "הרגל ואחריה השוק ואחריה הירך..."
חנות יאיר (מקור חיים או"ח סי' עה): "עלם התחתון הזקוף אף כשאלם יושב..."
חתם סופר (אה"ע ח"ב סי' ס"ט): "ומשם מתחיל השוק גבי האדם..."
פרי מגדים (שו"ת מגידות סי' כו'): "קורא שוק לרגל התחתון..."
הגר"א (אליהו רבה אהלות פ"א מ"ח)
ערוך השולחן (אה"ע סי' קסט סכ"ו - או"ח סי' ע"ה ס"ג)
בן איש חי (פרשת בא אות יא' - ובספרו עוד יוסף חי בא אות ב')
שו"ע הרב (כלל ד' אות ב')
 (המקורות נלקטו מהקונטרסים הנפלאים "שוקיו עמודי שיש" ו"בגדי תפארתך", ניתן להשיג בטל' 052-7652509)

מנהג ישראל מימות עולם

ועתה נביא לפניכם מקורות והוכחות לכך שמימות עולם הלכו אימותינו בכל פזורות תבל בבגדים ארוכים ורחבים ובשמלות המכסות את כל הרגל לגמרי.

בית הדין הגדול שבירושלים בראשותו של הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל הוציאו קריאת קודש בנושא וכך כתבו שם: **"כל אישה ישראלית חייבת על פי דין התורה הקדושה ללבוש בגדי צניעות כאשר נהגו בנות ישראל הכשרות מאז ומעולם בלא שום שינוי דהיינו במלבושים ארוכים עד קצה האחרון היותו אפשר"**. (ומרן הגרי"ח ובית דינו חתומים על המכתב)

כך גם פסק להלכה גאב"ד העדה החרדית הגאון הגדול בעל ה"מנחת יצחק" שכל הרגל חייבת בכיסוי השמלה ואין לסמוך על כיסוי הגרביים.

לפנינו מבחר ציטוטים מגאוני הדורות מהם ניתן לראות את מנהג ישראל בכל הדורות

חוקי הנשים

"ובמציאות הננו רואים ונעיין בדעתינו, המלבושים הצנועים הוא הבגד המצניע אישה מכל צדדיה, ויעטפה ויכסה עד עקבי רגליה" (להגאון הגדול בעל הבן איש חי פרק י"ז).

ישראל סבא

"הבבא סאלי הקפיד מאוד על לבושי הנשים שתלכנה עם שמלה ארוכה שתכסה את כל גופן כולל הידיים והרגליים עד העקב." (הנהגות הגה"ק רבי ישראל אבוחצירא פ"ט עמ' 88).

מאמר מרדכי

"והשמלה תהא ארוכה עד העקב דווקא, ואפילו אם יהיו בתי שוקיים (גרביים) גבוהים אסור לילך בשמלה קצרה ודרך אבותינו שמרנו לבלתי התערב עם רשעים וקלי דעת.

"ובמכתב לא' עורר על כך שיש להקפיד גם על הילדות הקטנות, וכה היו דבריו: "הסכנה מילדים שהולכים חשופי שוק וזרוע הוא יותר סכנה מכל מלחמת שבעים אומות, ויש להתחזק בכח התורה והמצוה לעשות בגדים ארוכים להילדה שיגיע עד העקב."

(להגה"ק רבי מרדכי חיים סלונים מכתב לא')

השומר אמונים

"לא היה ניכר איזה אישה נושאת בתי שוקיים (גרביים) כי הבגדים היו ארוכים עד המנעלים." (תקנות והזכרות פרק יב').

שו"ת הרדב"ז:

"למרות שבמציאות לא רואים מגוף האישה כלום בזמן שהן הולכות ברחוב מכיוון שהן מכוסות ועטופות מכף רגל ועד ראש, עדיין קיים האיסור ללכת אחרי אישה, שהרי גם בזמן התלמוד היו מכוסות לגמרי ובכל אופן גזרו חכמים שאסור ללכת אחרי אישה." (ח"ב סימן תש"ע).

שו"ע הרב:

"הבתי שוקיים (הגרביים) עצמן, אין דרכן להיות בגלוי אלא לכסות עליהן למעלה בבגדיה". (סוף סימן שא' מהדורא בתרא).

חכמה ומוסר:

"ומדרכי הצניעות שיהיו בגדיו של אדם ארוכים וקל וחומר שיהיו בגדיה של האישה ארוכים שיהיה ארוך עד כפות רגליה." (להגאון הגדול רבה של ארם צובא - דרך הצניעות פרק ג').

משנה הלכות

"והלואי שילכו כולם בשמלות ארוכות ואנחנו בשם אלוקינו נלך ונדרוש והנשים הצנועות יקבלו מאתנו, ובמקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר" (להגאון הגדול רבי מנשה קליין סי' שטז).

מחניך קדוש

(להגרר"י דידובסקי אות טז עמ' ט')

"ולכל הפחות צריך שיהיה אורך השמלה עד עצם הקרסול ואין לקצר מזה השיעור כלל וכלל". [הספר נכתב בצוויו של מרן בעל החפץ חיים שהפליג בשבחו ובשבח ספריו] וכך גם מובא בספר "משנת יעקב" בשם המהרי"ד מבעלזא (או"ח סי' ע"ה) וכך נקט להלכה המהרש"ם (או"ח סי' ע"ה סק"א) וכן הגרי"א רוזנבוים בספרו "הצניעות והישועה" ובעוד ספרים רבים.

לאחר שזכינו ללמוד ולראות ב"שוק באשה ערוה" זהו החלק שמגיע עד הקרסול ושמקום זה חייב בכיסוי נלמד עתה אין היא הדרך הראויה לכסות מקום זה.

לפחות עד הקרסול, ומהגמרא במסכת שבת שהבאנו רואים שבפועל הן היו מאריכות עוד יותר מזה וכל המאריכה הרי זו משובחת.

כך גם מתאר המדרש את רות אמה של מלכות שזכתה להביא לעולם את דוד המלך בתיאור כזה: "אינה שוחה (מתכופפת) אלא יושבת ומלקטת ומאריכה את בגדיה ולא נהגה כאחרות שהיו מגביהות בגדיהן כדי שיקל עליהן ההליכה ומזה הבין בועז שאישה גדולה לפניו" (רות רבה פ"ד א).

גם ההולכות בשמלה ארוכה צריכות להקפיד ש...

השמלה תהיה רחבה ולא נצמדת לגוף ובפרט בזמן עליה במדרגות, מכונית וכדו', כמו"כ שתהיה בצבע שקט, ללא כיסים, כפתורים, דוגמאות, וקישוטים למיניהם הגורמים למשיכת עין ולב וכמובן ללא שום שסע כלל.

כפי שהוזכר גם גרביים אטומות לחלוטין אינם נחשבים לכיסוי צנוע כיוון שהם בגד צמוד ולא שייך לכסות בהם מקום המוגדר "ערוה" (וכפי שהורו גדולי הדורות לאסור בגדים צמודים מכיון שלא מספיק להצניע את הגוף אלא יש להסתיר גם את דמות תבנית הגוף) מכאן קל וחומר לגרביים של זמננו אשר מיוצרות במומחיות גדולה והינם דקיקות ומשקפות מתוכן גם את צבע הרגל, ובהרבה מקרים הן עצמן מיוצרות בצבע הדומה לצבע הרגל, כך שמכל מקום כלל לא ניתן לסמוך על גרביים בכל עובי ככיסוי צנוע לשוק האישה.

הגמרא במסכת שבת (דף צח:) מבארת שצורת בגדיה של אישה זהה לצורתן של היריעות שכיסו את המשכן, וכך כותבת הגמרא: "למה משכן דומה לאישה המהלכת בשוק ושיפולי בגדיה מהלכין אחריה", ומגמרא זו רואים שמנהג הנשים היה ללכת בשמלות ארוכות כל כך שלא זו בלבד שהשוק היה מכוסה, אלא עוד היו מאריכות כל כך עד שהיו שולי הבגדים נגררים בארץ.

הגמרא במסכת מנחות (דף צח.) מבארת שכאשר אברי האישה מכוסים אך צורתם ניכרת כלפי חוץ, אינם נחשבים מכוסים אלא הרי הם כמגולים וזה נחשב שרואים אותם.

הגמרא במסכת פסחים (דף ג.) מבארת שנשים לא היו רוכבות על בהמה, כיון שצורת פיסוק הרגליים הנגרמת מכך הינה חוסר צניעות, וכל כך הקפידה התורה עד שאפילו הזכרת פיסוק רגליים באישה נחשבת לדיבור לא נקי ודבר שאינו הגון.

מכל זאת אנו לומדים ש...

גם כאשר הרגליים מכוסות בגרביים, עדיין אין זה נחשב כיסוי מספיק, כיון שהגרביים מכסות אמנם את הרגליים אך אינן מסוות את צורתן, ולכן חובה ששמלה ארוכה ורחבה תכסה את כל אורך הרגל

נ.ב. בשנים האחרונות הצליח היצר הרע להחדיר לבנות טענה שחצאית ארוכה זה שייכת לבנות הרחוביות ויש בה חוסר נכבדות. אך צריך לדעת שטענה זו היא נגד דעת תורה, ואין לה שום מקור לא בש"ס ולא בפוסקים, ואדרבא דעתם הברורה של כל גדולי הדורות היה שהמאריכה ומוסיפה הרי זו משובחת. (ראה בעמוד הבא)

"אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן"- אשר אמרת שנעלם ממך דרך התורה והמצוות אין לעשותן, צאי לך בעקבי הצאן, שתלך בדרך הקדושים אשר בארץ המה שהיו לפניך ולא תזוז מן הדרך אשר בה הראשונים"

(פירוש הגר"א לשיר השירים א-ח)

"כשהאישה הולכת בדרכי הצניעות אז היא זוכה להוליד בנים צדיקים, בנים תלמידי חכמים המאירים לעולם בתורתם ובצדקתם... ועל ידי זה ייטב לה בעולם הזה וגם באחריתה תזכה לישב בעולם העליון בהיכל ה' ברוב עוז והדר... על כן צריכה האישה להרגיל עצמה במידת הצניעות וייטב לה על ידי זה בזה ובבא."

(חפץ חיים - גדר עולם פ"ז)

רגליים שעמדו בהר סיני אנא כסי אותם כהלכה

בת ישראל זכרי את בת של מלך!

אנא ממך אל תגררי אחרי אופנת השפחות
שאינה הולמת אותך ואינה ראויה לך,
התחזקי בגבורה להתלבש כאימותינו
הקדושות וכל הנשים הצדקניות אחריהן.

אלפי בחורי ישיבות, אברכי כוללים, ורבבות של
יהודים צדיקים הרוצים לשמור את עיניהם
ומוחם בקדושה מתחננים אלייך:
אנא, אל תתפתי לעצת חוטאות ומחטיאות,

כסי את כל השוק לפחות עד הקרסול בשמלה ארוכה ורחבה

בצבע שקט, ללא כיסים, כפתורים, דוגמאות, וקישוטים
למיניהם הגורמים למשיכת עין ולב וכמובן ללא שום שסע כלל.

וזכות האמהות הקדושות תעמוד לך ולבני ביתך ולכלל ישראל להינצל
מכל רע ולזכות לבנים צדיקים, פרנסה בנקל וכל טוב סלה.
ולגאולה ברחמים עם כלל ישראל במהרה בימנו אמן.

"ותחת הגורה נקפה"

(ישעיהו, ג, כד)

© "קדושים תהיו"

פירוש רש"י: מקום שחגרה שם יהיה ניקף נחתך בחבורות ורשומי מכות כמו ואחר עורי נקפו פירוש מצודת דוד: במקום שהיו חוגרות שם בתכשיטי פאר שמה יהיה שבירה ורציצה פירוש מצודת ציון: נקפה – ענין שבירה ורציצה כמו ואחר עורי נקפו

"ויראו ראשי הבדים מן הקדש על פני הדביר"

(מלכים א' ח', ח')

הגמרא במסכת מנחות שואלת על פסוק זה כיצד יתכן שראו את ראשי הבדים והרי הפרוכת הייתה מסתירה את כל קודש הקודשים, ומתרצת הגמרא תירוץ אשר מלמדנו יסוד חשוב בהלכות צניעות. כל דבר שבליטתו נראית מבעד לבגד הרי הוא כאילו מגולה ממש ולכן זה נקרא ראשי הבדים כיוון שהם היו בולטים מבעד לפרוכת. גדולי הפוסקים ובניהם הש"ך, הב"ח, הבאר היטב, החכמת אדם והקיצור שלחן ערוך מסכימים כולם שבגד הצמוד לגוף האשה אסור לראותו והיותו והוא נחשב כמו הגוף ממש ולכן אשה אשר חייבת לקרוע את בגדיה בגלל אבלות צריכה להיזהר שלא יתגלה הבגד הפנימי הצמוד לגוף שהרי אסור לה לגרום מכשול והרהור רע ורואים אותה. (שו"ע סי' שמ' ס"ק כ"ה בש"ך ובכל האחרונים הנ"ל).

בימי הגאון הצדיק רבה של ירושלים רבי שמואל סלאנט זצוק"ל פרצה מגפה בקרב נשות הקהילה, נשים צעירות רבות נפטרו בעת לידתן בזו אחר זו. מגיפה משונה זו הטילה מורא ופחד על אנשי היישוב הישן בירושלים, כולם נזעקו לביתו של המרא דאתרא רבי שמואל סלאנט בדמעות ושחו לפניו את קורות היום האחרון ואת מספר הנשים המוטלות בין החיים למות, הם הציעו לאסוף בדחיפות כנס תפילה לאמירת כל ספר תהלים לבטל את רוע הגזירה, הרב הישיש הקשיב לדבריהם בכובד ראש והרהר דקות מספר, לבסוף דחה את דבריהם: "זה לא יועיל" הכריז, "עיקר התשובה היא שינוי המעשה!! תחילה עלינו לברר בשל מה באה עלינו הרעה הזאת, ורק כאשר נבער את הרעה מקרבנו ונשפר מעשינו יש תועלת בתפילות לכפר ולמרק מה שקלקלנו בעבר, בלא זה הרינו כטובלים ושרץ בידינו", הרב כינס את בית דינו והחלט לערוך "שאלת חלום" כדי לברר בשל מה באה עליהם הרעה הזאת.

וכך עשה. התאספו אנשי ירושלים ויקיריה, הרב, חברי בית הדין, מקובלים קדושים ואנשי מעשה וכינסו שלשה ימי צום ותפילות שבסופם נערך כנס מיוחד ל"שאלת חלום".

בחסדי השי"ת נענו הרבים בתפילתם, והתשובה לא איחרה לבוא: "נסתלקה שכינה מישראל בגלל ה'שלייף' [החגורה של הנשים]". באותם ימים החל מאן דהוא למכור לנשות הקהילה חגורה שהידקה את בגדיהן וגרמה להבליט את צורת גופן ולמשוך עין להתבונן, מיד יצאה הוראה מבית דינו של רבי שמואל סלאנט להסיר את החגורות.

ואכן בנות ישראל הכשרות אשר לא ידעו עד כמה דבר זה מהווה מכשול להרהור וקטרוג הסירו מעליהן את ה'שלייף' הזה, המגיפה נעצרה באחת ויהי הדבר לפלא גדול (עושי"ט שם ח"א עמוד 177). בספר "מרא דארעא דישראל" ממסכת חיינו של הגאון מרן רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל מובא (בעמוד רעט) בתוך דברי מכתב קדשו: "המצוה הכי גדולה היא להסביר לבנות ישראל לילך בצניעות... חז"ל אמרו בזכות נשים צדקניות נגאלו ממצרים ובזכותן ניגאל, לכן היצר הרע שם כל כחו ומאמציו בענין הצניעות... וכל הצרות זהו הגורם לזה".

לך וקבץ עשרה אנשים
היותר ראויים, אף
על פי שאינם ראויים
לגמרי לשמוע, והשיבם
בתשובה. גם עשה מה
שבידך להשיב העם
התשובה, והשומע
ישמע, והחדל יחדל,
ואתה את נפשך
הצלת". אך גם לפשרה
זו התמהמה הרב חיים
ויטאל ולא עשה
השליחות.

הרוח לא הרפתה ממנו והמשיך להתגלות שוב ביום ג' ה"י באב
והוריד עמו את המלאך (צדקיא"ל) המושל ביום ההוא, ועוד
ארבע נשמות צדיקים. לשמע הידיעה על ההתגלות הנוספת,
התאספו לאותו בית כמה רבנים חשובים מתושבי דמשק, לפתע
צעק עליהם הרוח: "אוי לכם, חכמי הדור, שאינכם משיבים את
העם בתשובה, אוי לכם, חכמי הדור, שאינכם משיבים את העם
מתשובה, אוי לכם, שיש לכם גאווה להשגיח על כבודכם ואינכם
משגיחים על כבוד הקדוש ברוך הוא, ובוזה אתם גורמים רעה בעולם.
ראו הנה בתו של רבי חיים מתה במגיפה בליל ז' באב, כי
עזב דרשותיו להוכיח את העם ולהשיבם. גם רבו האר"י ז"ל
הוכיחו על זה, לפי שעיקר ביאתו לעולם היא להשיב את העם
בתשובה".

הרוח הסב פניו אל החכמים אשר ישבו בחדר, ואמר: "עתה
יושבי דמשק, אין לכם חלק לעולם הבא, חס ושלום, מכמה סיבות.
והראשונה על אשר נשותיכם הולכות חצופות בלבושיהן עם תכשיטים
מגונים כמו הפינגאנים אשר בראשיהן, והן לבושות חולצות ושמלות
צמודות ודדיהן בולטים בהן, ואף מניחות בגד בחיקן כדי שיבלטו.
והן לובשות את הליזארים והוקאביש שהן דקין ונראה במעט צבע
בשר הרגליים, והן משימות מיני בשמים לגרות יצר הרע באנשים.
וכל הדבר הזה עושות בשוקים וברחובות, להראות העמים את יפן,
וגורמות להרבות חטאים בעולם, וכל המחטיא את הרבים אין לו חלק
לעולם הבא".

את הסיפור הבא כתב איש האלוקים הקדוש רבי חיים ויטאל
זצוק"ל, תלמיד רבינו הקדוש האר"י ז"ל בספר "שבחי חיים
ויטאל" מדף ח' והלאה.

זעקת הרוח

מעשה מבחיל ונורא אירע בעיר דמשק בליל שבת-קודש של
ראש-חודש אב, שנת שס"ט. בתו של הרב רבי רפאל עניו,
מחשובי רבני העיר, אך טעמה מעט מהדג שהכינו לכבוד
שבת, נפלה מתעלפת על הארץ. האב הוועק מבית-הכנסת,
ומיד שלח לקרוא לרופאים וינסו לרפאה בכל מיני רפואה ולא
הועילו. וכך היתה מוטלת כפגר מת בלי שום הרגש חושים.

לפתע שמע אביה קול איש בוקע מפיה של בתו המעולפת,
הקול פונה אליו ומכריז: "אני רוחו של חכם יעקב פיסו.
נסתלקתי מן העולם לפני שלושים וחמש שנים ועליתי למקומי
בגן עדן. אך עתה לא הניחו לי לעלות למקום גבוה יותר.
דחו אותי, מכיוון שיש בידי חטא קל אשר נשאר עלי לתקנו.
לכן הנני מצווה עליך, רפאל עניו, שתלך ותקרא את החכם
המקובל רבי חיים ויטאל שיבוא אלי, הואיל והתיקון שלי הוא
על ידי השליחות שעלי לומר לו, כי אין יכולת בעליונים
להטיב אלא על ידי תפילות הצדיקים בעולם הזה".

אך הוא, רפאל עניו, חשש להשאיר את בתו לבד בלילה ומיאן
לצאת מביתו. הרוח פנה אליו שוב, ואמר לו: "אל תחשוש
שאני אזיק לבתך, אינני כשאר רוחות הרשעים המשוטטים
בעולם ומחפשים להיכנס בתוך בני אדם ולהויקם, כדי להסתתר
ממלאכי החבלה המכים בהם. אני חכם וצדיק, ירדתי דרך
נהרות גן עדן, נתלבשתי בתוך הדג שבתך אכלה ונכנסתי
בתוכה, לא באתי הנה יחידי, אלא כמה מלאכים ונשמות של
ששה צדיקים מלווים אותי ושומרים לי בדרך. אם היית יודע
מכל זה, היית מכין הרבה נרות לכבוד שבת ולא רק שניים,
לכן הכן ששה כסאות לנשמות הצדיקים אשר מלווים אותי,
ודע לך, כי כולנו ממתנים לבואו של רבי חיים המקובל,
שיעשה שליחותו על ידי, לך מהר, קראהו ויבא".

דברים נוקבים אלו שכנעו את רבי רפאל עניו, לפנות בוקר
יצא וקרא לרבי חיים ויטאל. כשנכנס הרב רבי חיים, קרא
הרוח לכבודו "ברוך הבא" שלש פעמים. ומיד פנה הרוח אליו
וגילה לו את שמו, וצעק: "אוי למי שאינו נזהר בעולם הזה,
אפילו מחטא קל שבקלים. אני חטאתי, שפעם מנעתי את
הרבים מלעשות תשובה על ידי שהנפתי בידי בביטול על
עניין כל שהוא לרמוז שהאיסור אינו נורא כל כך, ומתוך זה
נמנעו מלשוב עליו בתשובה. לכן עתה, בשליחותי אליך אתקן
את חטאי, כאשר בסיבתי יתעוררו העם לשוב בתשובה. ובכן,
הנני להודיעך, רבי חיים שנשלחתי משמים לצוותך, שתלך
להחזיר את יושבי דמשק בתשובה. וכי אינך רואה את האש
הגדולה העומדת לשרוף את העולם ולהעניש את יושבי העיר
הזאת? לכן הזדרו לקבץ את יושבי העיר, כי עתה עת רצון,
וצומו שלוש תעניות, שני חמישי ושני, כביום הכיפורים ממש,
אנשים ונשים, בבכי וחרטה ובתשובה גמורה, אולי ישוב ה'
מחרון אפו עליהם, מרוב העבירות שבידיהם".

הרב חיים ויטאל שמע את דבריו, אך לא השתכנע, ואמר
לרוח: "והלא אנשי דמשק אינם חפצים בדרשותיו ולא אועיל
בהם כלום". ומיד השיב לו הרוח: "כל זה באמת גלוי וידוע
לפני ה' יתברך, אבל אף על פי כן, עליך לומר את דרשותיך".
רבי חיים המשיך להסס, ואמר: "אולי די לקבץ תלמידי חכמים
בלבד". והרוח השיב: "טוב הדבר, אמור לחכמים כי מפני
העבירות הגדולות שבידי יהודי דמשק, הכבידו על המשיח חבלי
ברזל ומתאחר בואו. ואף על פי שיודע הקב"ה שאנשי דמשק
לא ישמעו בקולך, כי עבירות גדולות יש ביניהם המעכבות
תשובתם - אף על פי כן, עשה אתה את המוטל עליך".

תמונה: ס. יחיאל, 0111-0993

עלון זה הופק על ידי ארגון 'כתר מלכות'
למידע נוסף / לכנסים / להפצה / לתרומות - 050-4141441
לקבלת העלון חינם לזיכוי הרבים התקשרו - 052-7120948

ברית קודש

מתוך הספר "טהרת הקודש"

מאת כבוד קדושת מורנו קדוש ישראל ותפארתו "צדיק יסוד עולם" רבי אהרן ראטה זצוק"ל.

זוכה להיות בהיכלו של מלך המשיח

והנה עכשיו בעקבתא דמשיחא עיקר שנותן היצר כל כוחו באלו השני דברים לקרר מהאמונה חס ושלוש ולפגום ביסוד שבכלל זה הוא הפקרות ופריצות עיקר שבעיקרין הגורם לזה חס ושלוש, לכן בודאי לתקן כללות הדור או אפילו חלק מהדור, לית בר נש בעלמא יכול אפילו אם יהיו כגובה ארזים גובהו, רק הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו שהבטיח לישראל להחזירם בתשובה קודם הגאולה, לכן תדע **המאמץ כוחו וגבורתו** באלו שני דברים, באמונה שלימה ובשמירת ותיקון יסוד, יזכה להיות מהיכלא דמלכא משיחא, כמובא בזהר הקדוש, וז"ל לא בעי קוב"ה מישראל אלא דינטרי האי קיימא קדישא.

כמה מאמרים מדברי הזהר ממעלת שמירת הברית

דע מי ששומר עיניו וידיו ומחשבותיו שלא יכניס עצמו במזיד חס ושלוש בהרהורים רעים, וכשבאו לליבו, דוחה אותם תיכף בשתי ידיים, ושומר עצמו בכל כוחו, אז בלי ספק, הגם אם לא יזכה עכשיו לכל אלו המעלות בהיות שאין הדור והזמן מסוגל לזה, אבל בלי ספק שלעתיד לבוא יהא גבולו ומחיצתו עם אלו צדיקים נוטרי ושומרי ברית שזכו לכל אלו המעלות, כי אין הקדוש ברוך הוא מקפח חס ושלוש שכר שום בריה, וכל שכן בדור שפל כזה אשר בעוונותינו הרבים השוקים מלאים פריצות, **והשומר נפשו עכשיו**, שכרו וגדולתו וחשיבותו למעלה בלי חקר.

מי זוכה לעולם הבא?

מובא בזהר (פרשת נח דף נ"ט ע"ב):

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, מִהַ הַטַּעַם, מִשּׁוּם שְׁנוּטְרִים בְּרִית שְׁהַעוֹלָם מִתְקִים עֲלֵיו, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה אוֹמֵר (ירמיה ל"ג) **"אם לא בריתי יומם וְלַיְלָה חוֹקוֹת שָׁמַיִם וְאָרֶץ לֹא שָׁמַתִּי"**. וְלָכֵן יִשְׂרָאֵל שְׁשׂוּמְרֵי הַבְּרִית וְקִבְּלוּ אוֹתוֹ, יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק בְּעוֹלָם הַבָּא. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא שְׁבִשְׁבִיל כִּן הֵם נִקְרָאִים צְדִיקִים. מִכָּאן לְמִדְנוּ כָּל מִי שְׁשׂוּמֵר הַבְּרִית הַזֶּה שְׁהַעוֹלָם עוֹמֵד עֲלָיו, נִקְרָא צְדִיק. מִהֵיכָן אָנוּ יוֹדְעִים, מִיּוֹסֵף. בְּגִלְל שְׁשִׁמֵר עַל בְּרִית הָעוֹלָם, זָכָה שְׁנִקְרָא צְדִיק. וְלָכֵן "וְעַמְּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ".

הקב"ה שמח כשבניו שומרים הברית

וכשהקב"ה ברא את עולמו הסתכל על זו המידה השישית שישראל הקדושים יקיימו אותו, ובכוח גודל זה השמחה שעלה לפניו כביכול ברא עולמו על זו המידה. דהיינו אפילו כל המלאכים וכל העולמות חס ושלוש נפגמים על ידי פגם הברית, וכן קיומא דברית קדישא מעמיד ומקיים כל העליונים ותחתונים, וכך אמרו (בנדרים ל"ב) גדולה מילה שאלמלא מילה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר **"כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתִי"**:

הברית – עיקר תיקון האדם והעולם

עיקר התיקון עכשיו בסוף הגלות הוא תיקון היסוד, ובגלל זה באים כל הצרות בעולם חס ושלוש, והרוצה לרחם על עצמו, יראה לתקן זה הפגם, כמובא בראשית חכמה (שער הקדושה פרק י"ז), שכשזה נתקן אז הכל נתקן, וירחם על נפשו האומללה שלא תדחה משני עולמות חס ושלוש בסיבת זה הפגם, אשר נצרך לכל אדם לתקן, אבל אדם שהיצר חס ושלוש הבעל הבית שלו ועושה שלום עמו, ולא מזכיר אחריתו מה שמוכן לו חס ושלוש, עליו נאמר (איכה א') "טומאתה בשוליה" שהוא רומז למידת היסוד שהוא השוליים לא זכרה אחריתה מה שיצמח לה מזה חס ושלוש, וזה עיקר תיקון האדם ותכלית תיקונו, ותכלית בריאת העולם הוא בשביל הברית, **שבראשית** הוא אותיות **ברית אש** כמובא בתיקונים שזה הוא **עיקר הבריה ותכלית הבריה שישמרו ישראל הברית, שעל זה עומדים כל העולמות** כמובא בפנים הרבה ראיות מרז"ל על זה, וזה גורם כל הצרות על שונאי ישראל בכלל, **ועל כל אדם** חס ושלוש בפרט, כל הצרות וכל החבלים בזה חס ושלוש, כאשר הבאתי מזוה"ק ומיתר ספרי קודש.

הגאולה תלויה באמונה ובשמירת הברית

לכן מיום שנתפקר העולם בפריצות רח"ל, גברו רשעים בעולם וגברו בעלי זרוע את ידם, להרבות גבולם במינות ואפיקורסות רח"ל, ובאופן שלא היה מימות בריאת העולם כזה, ואלו השני רשעות, מינות והפקרות בזמן אחד יצאו וגברו בעולם, בהיות שכל כיתות החיצונים יודעים ומרגישים שהוא סמוך מאד לגאולתנו ולפדות נפשנו, אשר גם הסומא יכול לראות ולהבין זאת, והמה יודעים שבאלו השניים שהם **אמונה וברית**, הם עיקרים ושרשים שבזה תלוי פעמי הגאולה, כאשר תראה במעלות נוטרי ושומרי הברית, לכן התגברו מאד בכל כח ותעצומות עוז להחטיא את ישראל באלו השני פגמים **אמונה וברית**, וכבר מצאו ידיהם על ידי גודל צרות הדור וגודל ההסתרה לאמץ כחם הרשע לעכב הגאולה חס ושלוש.

שכרו של הנזהר מזה החטא

ותדע כי בכל דור יש לכללות הדור עניין אחר לתקן, כמובא בספר הקדוש נועם אלימלך (פרשת נח) וביתר הספרים הקדושים - אצל כל איש, באם יראה שהיצר מתגבר עליו באיזה מדה רעה חס ושלוש, או באיזה עבירה, ונותן בזה כל כוחו תמיד להכשיל את האדם, בזה ידע וישכיל כי **בסיבת זה הפגם נולד**, וזה תכלית ביאתו לעולם לתקן זאת, ויתגבר בכל כוחו על היצר בזה, ככה בכללות הדור, כשרואים שהיצר מקשקש ומתגבר באיזה פגם אחד להחטיא את העולם, אז תדע ותשכיל כי בזה תלוי תיקון כללות הדור, ואם אדם פרטי נותן אל לבו ונפשו להיזהר מזה החטא, אז נוטל שכר נגד כל העולם, **ונתעלה בזה בעילוי גדול מאד** יותר הרבה מיתר המעשים שעושה.

שמירת הברית מצילה אותנו מגזירות האומות

מובא בזהר הקדוש (שם דף ס"ו ע"ב) אמר רבי אלעזר, **בכל זמנא דבני נשא יתאחדון ברית דא ולא ישבון ליה, לית עם ולישן בעלמא דייכול לאבאשא לון, עכ"ל.** פירוש - בזמן שישראל נוטרין הברית ושומרים על קדושת הברית, אין שום אומה ולשון יכול לשלוט בהם, ומובא שם, כי גזירת המבול היה בשביל שהשחיתו זרעם, ולא שמרו על קדושת הברית, כנודע מהכתוב כי השחית כל בשר, ובוזה נידונו במים רותחים, ונח הצדיק שנטר ושמר על הברית מצא חן בעיני ה' והצילו מן המבול, הרי אם נוטר ושומר הברית גורם בזה הצלה לנפשות ישראל, שכמה נפשות בלי שיעור ניצולים בזכותו, והכל לפי כוחו ולפי מעשיו, וכל גזירות האומות אין בכוחם לצאת מכוח אל הפועל רק בשביל פגם הברית.

שומרי הברית זוכים לימות המשיח ולתחית המתים

ותדע עוד כמובא בזהר הקדוש, כאשר הקב"ה יחדש עולמו באלף השביעי רק לנוטרי ושומרי הברית, ומי שהיה בקדושה. ועליהם הכתוב אומר הנשאר בציון, כידוע כי ציון כמספר יוסף, וגם קדוש רומז על שמירת היסוד, ובגין כך קדוש יאמר לו, ועליהם הכתוב אומר ישמח ה' במעשיו לאחר אלף השביעי, אשרי להם ואשרי גורלם, ומי פתי יסור הנה שיראה דברים מבהילים ונוראים כאלו ולא יתן אל לבו להיות מנוטרי ושומרי ברית קיימא קדישא. הרי כאן שתי מעלות, כי לעת משיח והתחיה ישארו רק הנוטרי ושומרי יסוד, ומעלה שניה כי לאחר אלף השביעי אשר ישארו רק צדיקי וקדושי עליון הדבקים בה', כידוע מספרי חכמה, וכך בישר לנו הזהר הקדוש כי הנוטרי ושומרי יסוד הם גם כן ישארו באלף השביעי, וישמח הקב"ה עימהם בחידוש עולמו כדכתיב ישמח ה' במעשיו, ואשרי חלקו. (עד כאן מתוך הספר "טהרת הקודש")

השומר על קדושת הברית – תפילותיו נשמעות

כאשר הבאנו כאן כל המעלות של השומרי ברית קודש והשכר שאן דומה לו בכל התורה כולו, נבאר כאן את חומרת פגם היסוד והעונש. מבואר בזהר הקדוש שהפוגם בברית מאוס ומשוקץ בעיני ה' יותר מכל מיני שיקוצים ונבלות. ויותר מכל מיני מורדים בה'. **הפוגם בברית מבואר בזהר הקדוש ארבעים יום תפילתו לא נענית** והרי אנחנו מתפלאים שאנחנו מתפללים ומבקשים למה תפילתנו לא נענית. כל יהודי הרוצה שהקדוש ברוך הוא יענה לתפילותיו הנה לך עצה טובה לשמור על קדושת הברית.

פגם הברית מעורר מידת הדין על ישראל

אומרים כל יום בתפילת ערבית "והוא רחום יכפר עוון ולא ישחית והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל חמתו ה' הושיעה המלך יעננו ביום קוראנו". אומרים כל יום "והוא רחום" שה' ירחם ויכפר עלינו, ושלא נשחית את זרעו ולשמור על קדושת הברית ושירבה להשיב אפו.. ושלא יעיר כל חמתו. אנחנו יודעים איזה שואה הייתה לנו רבותי שלא נעיר כל חמתו של הקב"ה ראינו שכשהשם יתברך מעיר את חמתו איזה צרות נופלות עלינו, וכל מיני מחלות ודבר מגיעים עלינו ולא מתעוררים, אוי לנו.

מתוך הזהר הקדוש (מתורגם ללשון הקודש)

"שאיין קנאה לפני הקדוש ברוך הוא חוץ מקנאה של ברית קדש, שהיא ברית של השם הקדוש וסוד האמונה. ראשי העם שיודעים ולא מוחים בידיהם, יענשים בתחלה, שכתוב קח את כל ראשי העם והוקע אותם לה' נגד השמש. רבי אבא אמר, מה זה נגד השמש? נגד הברית שנקראת שמש. ראשי העם יתפסו בכל דור ודור בחטא זה, אם יודעים ולא מקנאים לו, משום שחובה זו עליהם לקנא לקב"ה בברית הזאת" (פרשת שמות דף ג' עמוד ב')

הפוגם בברית מביא צרות לאחרים ולעצמו

כאילו מביא מבול לעולם. כאילו שופך דמים. כאילו משקר באורייתא כולה. הוא בנידוי מפני ה'. אין מכניסין אותו במחיצתו של הקדוש ברוך הוא. עובר על לא תנאף. מטמאים אותו בכל מיני טומאות. גורם שהקב"ה יתפרש מישראל. **גורם עצירת גשמים,** מבואר בזהר הקדוש שאשר הדור חוטא ונשים הולכות בפריצות ופוגמים בברית, הקב"ה עוצר את הגשמים, וכמו שאנחנו אומרים בקריאת שמע - **"והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנך ותירשך ויצהרך"** זה כאשר אנחנו מקיימים מצוות. וממשיכים **"השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלקים אחרים"** מרומז כאן שאם יהיו לכם הרהורים ותפגמו בברית כאילו עובד עבודה זרה, והעונש **"והנה אף ה' בקם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם".** אוי לנו. הקב"ה מזהיר אותנו **"ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלקיכם"** אל תיגררו אחרי עיניכם לראות מראות אסורים, ולא אחרי לבבכם להביא את עצמך לידי הרהורים ח"ו ואחרי כן לעבירות החמורות ה' ישמור.

עם ישראל, הקב"ה מצווה אותנו:

קדושים תהיו

(ויקרא כ"ט)

קדושים תהיו זה –

טהרת המשפחה (ויקרא כ', י"ח)

שמירת העיניים (במדבר ט"ו, לט)

שמירת הלשון (ויקרא י"ט, ט"ז)

שמירת הברית (בראשית ל"ח, ט-ג)

זה צניעות (דברים ל', י"ט)

זה חסד (מיכה ו', ח')

זה אהבת ה' (דברים ו', ה')

ועל ידי זה מגיעים לתכלית הבריאה וזוכים לעולם הזה... ולעולם הבא... ועין לא ראתה... (ישעיה ס"ד)

קול הצניעות

הפצת מאמרים בנושא תשובה, גאולה, וצניעות. המעוניינים לעזור בהפצת חומר לזיכוי הרבים, נא להתקשר: 0527-120-948 (החומר נישלח חינם בדואר) נא לקרוא ולהעביר הלאה לזיכוי הרבים. טעון גניזה.

ותכס בצעיף

בגליון זה יתבאר בעזרת ה' המנהג הקדום בקהילות ישראל של לבוש הרדיד (שאל), מקורות המנהג, מעלת ותועלת המנהג, הסיבות שגרמו לביטולו, וההתעוררות להחזיר עטרה ליושנה

מקורות המנהג

אמרו חז"ל: שתיים הם שנתכסו בצעיף וילדו תאומים, תמר ורבקה. ומפרש היפה תואר: **שבשכר צניעותן** זכו לתאומים. על רבקה אמנו נאמר בתורה: **ותקח הצעיף ותתכס** (בראשית כד טה). ופירושו המפרשים שעשתה כן מרוב הצניעות שהיתה בה (חזקוני). וכן נאמר על תמר: **ותכס בצעיף** (שם לח יד). בתרגום יונתן בן עוזיאל מפרש שצעיף הוא **רדיד**. ומפרש רבינו סעדיה גאון שזה **סדין גדול המכסה את הגוף**. ובגמרא (מגילה י' ומאירי שם) מובא: כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה זוכה ויוצאים ממנה בנים הגונים ותלמידי חכמים ראויים להיות מלכים או נביאים, ולמדים זאת מתמר **שהיתה נוהגת בצניעות יתירה**. הב"ח בספרו משיב נפש על מגילת רות (ג טו) כותב: רות לרוב צניעותה שמה עליה **מטפחת נוספת לכסות ראשה וגופה**.

וכן מפורש בתשובות הרדב"ז (ח"ב סימן תשע) שבזמן חכמי התלמוד הלכו הנשים בשוק מעוטפות ומכוסות מכף רגל ועד ראש. וכן כתב הבן איש חי שדרך הנשים בזמן הגמרא היה לצאת לשוק בצעיף גדול על הבגדים המכסה את הגוף (כן יהודיע תענית כג).

כתב בספר מעלת המדות (פרק ט): **צניעות גדולה צריכות הנשים לנהוג בעצמן** כענין שנאמר: כל כבודה בת מלך פנימה... ולא ניתנו תכשיטים לאשה אלא שתהא מתקשטת בתוך ביתה בפני בעלה... בני צאו וראו כמה מעלת הצניעות לאשה, שכך אמרו חז"ל: כל כלה שצנועה זוכה ויוצא ממנה מלכים ונביאים, מנלן מתמר... לפיכך צריכות הנשים לנהוג בעצמן **צניעות גדול** בכל ענין וענין, בין כדיבורן בין במלבושיהן בין בתכשיטיהן בין בכל ענין וענין שעושות.

טעם ותועלת המנהג

אות כ). ויש להוסיף לפירושו זה, שגם כאשר יש צורך לאשה לצאת לרשות הרבים תהיה: כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה, שמשבצות זהב ולבושים מכובדים יהיו פנימה מכוסים ברדיד.

וכן עורר על כך היעב"ץ וכתב: וכן שלא תלכנה הנשים לטייל בחבורה בשווקים וברחובות, (על אחת כמה וכמה עם מלבושי צבעים ורקמה) אם לא ברדיד על גביהן (סידור עמודי שמים). וספרה אשה שגרה בכנין שהיה גר בו רופא משפחה, פעם כשהוצרכה לצאת לרחוב ולבשה בגדים כדרכה, פגש אותה הדי"ר ושאלה: לאיזה שמחה את הולכת היום? היא הבינה מכך שאפילו הדי"ר יודע שהיא הולכת עתה למקום מיוחד, והחליטה שהיא מעכשיו לובשת שאל, לא כל אחד אמור לדעת איזה בגד היא לובשת ולאן היא הולכת.

[יש החוששים מלבוש השאל בטענה שהוא מושך את העין, ונשיב על כך בקיצור, נאמר בתורה: ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, ואמרו חז"ל: שהעין רואה והלב חומד (תחלת הטור). ולמעשה כל אשה שיוצאת לרחוב בכל אופן שהוא יש כאן עין רואה שהרי רואים אותה, אבל אין דבר שמבטל את הלב חומד כמו לבוש השאל, המסייע לאנשים להנצל בקלות מאיסור "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם".]

תב הרמב"ם (הלכות אישות פרק יג הלכה יא): מקום שדרכן שלא תצא אשה לשוק בכיפה שעל ראשה בלבד עד שיהיה עליה **רדיד החופה את כל הגוף** כמו טלית, נותן לה (בעלה) בכלל הכסות רדיד. וכך נפסק בטור ובשלחן ערוך (אבן העזר סימן עג סעיף א).

ומובא בגמרא (ברכות כ. ברש"י ומהרש"ל) שיציאה לרחוב בבגד חשוב בלא כיסוי סרבל עליו הוא פריצות ובדורות קודמים היו מוסרים נפשם על זה.

כבר בתקופת התנאים והאמוראים היה המנהג שלא יצאה אשה לשוק מפתח ביתה ללא כיסוי שאל רדיד מעל בגדיה המכסה את גופה, כמובא ברמב"ם ובשור"ע.

טעם מנהג לבישת הרדיד (שאל) הוא להוסיף בצניעות, שמלבד מה שהגוף מכוסה בבגדים מרויחים כיסוי נוסף המסתיר היטב את תבנית וצורת הגוף והאיברים שלא יהיו ניכרים, וכמו שכתב הגה"צ המקובל רבי דניאל פריש זצ"ל (בעל המתוק מדבש על הזוהר) בזה הלשון: אחת הסיבות של לבישת השאל, לכסות על בליטות הגוף שמביא כמה מכשולים... וזהו אחת מכמה סיבות שמלפנים נהגו אמותינו לצאת לרשות הרבים רק עם שאל-רדיד רחב וגדול, כדי להוסיף צניעות על צניעות, ואפילו שבגדיהם היו הרבה יותר רחבים ולא בולטים כשל היום, כדי להיות בטוח שהכל על צד היותר טוב.

מעלה נוספת יש ברדיד שהוא מסתיר מלבושי פאר וכבוד, וכידוע הזהירו על כך חז"ל (תנחומא פירשת וישלח) ואמרו: לא ניתנו תכשיטים לאשה אלא שתהא מתקשטת בהם בתוך ביתה. וכן אמרו בזוהר הקדוש (שיר השירים דף פו: בתרגום ללשון הקודש): מכאן אנו למדים שלא תראה האשה בתכשיטיה ובתיקוניה רק כשהיא עם בעלה אז תראה ותתקשט כראוי לה. ובאורחות צדיקים (שער הגאווה) כתוב: האשה המתקשטת לפני האנשים בזה היא מדלקת לבם ומכנסת הרהורים בלבם, ובוהו עונשה גדול מאד שהיא נותנת מכשול לפני רבים. וכך ביארו את הפסוק: **כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה**, הכבוד של בת מלך האשה הצנועה זה להיות פנימה בתוך ביתה ושם תלכש משבצות זהב ולבושים מכובדים (כף החיים סימן תקס

לקט קצר על מנהג קהילות ישראל

ישראל אבוחצירא "הכבא סאלי" זצוק"ל שהקפיד מאוד על לבושן של הנשים שיהיה בשיא הצניעות וחייב אותן ללכת בשמלות ארוכות עד העקב ועל ראשן היה רדיד המכסה את צידי הגוף הראש והצוואר. יתר על כן כשיצאה הרבנית אל חצר הבית לעבור לצד השני של החצר כדי לאפות לחם בתנור הסמוך האדמו"ר ראה אותה מן החלון וציוה לומר לה שגם לתנור הסמוך היא צריכה ללכת כשהיא מכוסה ברדיד נוסף על בגדיה הצנועים. (סידנא בכא סאלי ח"ב- עמ"ע, סידנא בכא האקי עמ" 86)

מנהג בנות ישראל שעדיין נראה בירושלים עיה"ק ללבוש "שאל" שהוא מכסה כל הראש וגם חלק מהגוף, וטרם שהתחילו הפירצות היו כל הנשים יוצאות רק מכוסה ב"שאל" ובכל העולם היו נוהגין כך, אך שגירת המלכויות וארס ה"מאד"ס" והפריצות בבלו העולם עד שכמעט נשכח לבוש זה (בית היהודי ח"ד עמ' שלב).

כתב בספר גנוי נסתרות: כשהיה הבעל שם טוב באיסטמבול ראה אברכים שהיה להם נשמות התנאים, ואמר שהוא מגודל הצניעות אשר שם אצל הנשים עכ"ל. הראיתי דברים אלו להאי סבא קדישא הגאון רבי שלמה אליעזר אלפנדרי זצ"ל, נענה בראש קדשו ואמר: הן הן, לא אוכל לתאר לך גודל צניעות הנשים אשר אני זוכר שהיה שם באיסטמבול לפני שמונים-תשעים שנה (הריא"ז מרגליות זצ"ל בדעת הקדושה סימן ד). וכך כתב הסבא קדישא: זכורני בימי חורפי ששום אשה מנשי ישראל לא היתה יוצאת כלל לרשות הרבים, ובשעת הדחק לילך אצל חברתה היתה מתכסית בלבוש בגד שחור על כל גופה מראשה ועד רגליה (שו"ת מהרש"א אלפנדרי ח"מ סימן לב).

וכך כותב הגאון רבי חיים פלא"ג זצ"ל (מגדולי רבני טורקיה לפני מאה וחמישים שנה) בספרו: ולא תצא אשה בלתי מראמ"ה (שאל) כנהוג ומכוסה היטב בצעיף (צוואה מחיים אות כח).

וכך מעיד הגאון רבי יצחק אבולעפיה זצ"ל על מנהג עירו דמשק: כשהן הולכין מחצר לחצר דרך רשות הרבים או לשוק הן מתכסות מכף רגלן ועד קדקדן ברדיד גדול ולא נראה מהן בחוש הראות אלא רק פניהן בלבד, ויש מהן הרבה נשים צנועות יותר שמכסות גם את פניהן במסווה (שו"ת פני יצחק שנת תרנ"ו ח"ו סימן 1).

הנשים נוהגות צניעות גדולה בכל הליכותיהן... כשיצאה אשה מרחוב לרחוב אפילו בתוך השכונה לובשת רדיד ארוך ורחב ומכסה בו את הרדיד הקטן אשר על ראשה וכל בגדיה שעליה, ואינה פושטת רדיד זה אלא אחר שתחזור לביתה (ספרות תימן דף קנו).

הכוני פצעוני נשאו את רידי מעלי

השלחן (מגדולי הפוסקים בליטא לפני כמאה שנים) כותב: ועתה בואו ונצווה על פרצות דורינו בעונותינו הרבים שזה שנים רבות שנפרצו בנות ישראל בעוון זה והולכות בגילוי הראש, וכל מה שצעקו על זה הוא לא לעור ולא להועיל, ועתה פשתה המשפחה שהנשואות הולכות בשערותיהן, אוי לנו שכך עלתה בימינו. גם הגאון מהרש"ם מברעזאן כותב: נשים ההולכות בשערותיהן פרועי הראש שהיא איסור תורה... ידעתי שכבר נפרץ הגדר בגליל הזה ונתפשט מאד, וכמעט אבדה כל תקוה בלבי להועיל.

עקב הירידה הגדולה במוסריות שהיתה אצל אומות העולם והתפתחות האופנות וה"מורה", ובפרט כתוצאה מיציאת היהודים מחומות הגטו ושיוון הזכויות שקבלו היהודים מהגויים, המשיך המצב והחמיר אף אחר ביטול הגזירה. גם בארצות שלא היתה הגזירה החלו מסיבה זו סדקים בחומות הצניעות, אט אט עזבו נשים רבות את לבוש הרדיד, אחר כך גם את המטפחות הורידו, וגם הבגדים התקצרו והתחילו ללכת בגילוי הראש ובגילוי הזרוע והרגל, מרן החפץ חיים זי"ע יצא בקריאה לתיקון המצב וכך כתב: מכתב גלוי

בעבר בהרבה מקהילות ישראל נהגו נשות ישראל בלבוש השאל, וביניהם: ארץ ישראל, אוסטריה, אמריקה, בוכרה, גרמניה, גליציה, גרוזיה, ג'רבה, הונגריה, טוניס, טורקיה, מרוקו, סוריה, עירק, פולין, פרס, צרפת, רוסיה, תימן, ועוד (תמונות להרבה מהמקומות אפשר לראות בספר הנפלא עולמות של טוהר).

ונציג כאן חלק מהמקורות, ממה שהגיע לידינו על המנהג בקהילות ישראל: אחד מחכמי איטליה שעלה לארץ ישראל לפני כחמש מאות שנה מתאר את הצניעות שראה וכך כתב: הנשים הולכות בצניעות גדולה... וכשיצאות לחוץ הן מעוטפות כולן בסדין לבן ומכסות כל גופן (אגרות א"י עמ' קעב).

בשנת תקי"ד היתה עצירת גשמים בירושלים, ורבני העיר (ביניהם רבותיו של החיד"א זי"ע וכן אביו וחמיו) התעוררו לחזק את הצניעות, וכך כתבו: הסכמנו ככל תוקף ברוב בנין ורוב מנין ובהסכמה עלינו, ששום בת ישראל ואפילו הזקנות לא תוכלנה ללכת בשוק בלתי מכוסה על מלבושיה ואפילו מחצר לחצר הקרוב אליו כל שפתחו של זה כנגד פתחו של זה כל שדרך הרבים באמצע (ספר התקנות סימן נה).

בירושלים הולכות הנשים בסדינים לבנים מעוטפים מראשם ועד רגלם כשהולכים בשוק מפני הצניעות... וכן הוא בכל מדינות ישמעאל (שערי ירושלים שער ט' במנהגי הארץ עמ' קסו).

וכך העיד המגיד הירושלמי רבי בן ציון ידלר זצ"ל: בימים מקדם חובה היתה מוטלת בירושלים על כל אשה היוצאת לשוק להתעטף בסדין כדי שלא תתבלט בבגדי צבעונין ברשות הרבים וסיפר לי אדוני אבי מורי ורבי שגידל בביתו יתומה, מיד כשמלאו לה עשר שנים קיבל הוראה מאת הרבנים שכבר הגיע זמנה להתעטף בסדין, ובלעדיו אסור לה לצאת אל השוק (בטוב ירושלים עמ' עו).

וכך העיד האדמו"ר מפורישוב שליט"א: זכרתי ימים מקדם שנות נעורי היו כל נשי ישראל בנות ירושלים הכשרות מכל העדות והחוגים לובשות עליהם מלבוש השאל כל עדה באופן שלה וכל קהילה בדרכה שלה, הצד השווה שבהם שכולן ממש בלא יוצא מן הכלל ענדו עטרה זו מעליהן והלכו במלבוש זה.

וכן רואים מדברי הגאון רבי אברהם דוד זצ"ל אב ב"ד דק"ק בוטשאטש שבזמנו (לפני כמאתיים שנה) היה מנהג נפוץ בקהילות ישראל באירופה שנשים לא יצאו לשוק בלא להתעטף בלבוש עליון לפני צאתן (הגהות עור מקודש בגליון השו"ע אה"ע סימן קטו).

גם במרוקו הלכו הנשים בצניעות גדולה וכפי שמסופר על האדמו"ר רבי

לפנים בישראל היה הצניעות והכבוד מוטבע בישראל, והן בעוון חוללנו... ועד האידנא אומתנו הישראלית צנועה ומאושרת... אמנם עתה, יצאת מגדרה וצניעותה לראות בבנות הארץ האומות, וחשקם להדמות להם בין בהנהגתם בין בלבושם... וממיעוט תורה ומיעוט יראת שמים יצאו לחבב עניני הגויים... ובעונותינו הרבים השלימות הוא להדמות להם בכל (החיד"א בכסא דוד דרוש ט).

עד הדורות האחרונים בכל קהילות ישראל נהגו בצניעות גדולה ומופלגת, עזיבת מלבושי הצניעות לא נעשתה בהוראת הרבנים או בעידודם, הגורם לכך היה השפעת ההשכלה ואומות העולם. הצאר הרוסי (שתחת שלטונו באותם ימים היו גם היהודים בליטא אוקריינה פולין ועוד) גזר על היהודים גזירות שונות, ביניהם היתה "גזירת המלבושים", אותה גזר בשנת תרי"ו בהשפעת ובעידוד ה"משכילים", חלק מגזירה זו היה שאסור לנשות ישראל לכסות ראשן, כתוצאה מגזירה זו התפשטה באירופה, ובפרט במדינות רוסיה תופעה שנשים רבות הלכו פרועות ראש (שנות חיים סימן שטו). הערוך

הרבים, ובשעת הדחק לילך אצל חברתה היתה מתכסית בלבוש בגד שחור על כל גופה מראשה ועד רגליה, אלא שאחר כמה שנים מפני סיבה שנשתנתה הכיסוי שעל ראשה, אחר כך התחילו לשנות גם שאר מלבושים שהיה להם לנשי ישראל, ועל ידי זה בהמשך הזמן התחיל מעט מעט הקלקלה באיזה מהן לצאת בכיסוי ראשה וגופה לכך **שלא ברצון חכמים, והיו העם צועקים תמיד על זה, וגם מנהיגי העם היו מצטערים על זה, אבל לא עלה בידם לגדור הפרצה הזאת** (שו"ת מהרש"א אלפנדר"י חו"מ סימן לב).

גם מרן הבן איש חי ז"ע עורר את בנות ישראל להמשיך במלבושי הצניעות, וכך כתב: **המלבושים הצנועים הוא הבגד המצניע האשה מכל צדדיה ויעטפה ויכסה מכתפיה ועד עקבי רגליה**. ואני ציותי לזוגתי ללכת במלבושים צנועים אשר הסברתי כאן ואף אם גילה מאה שנים. **וישאר במלבוש השמלה העוטפת את כל הגוף, ואפילו הם נשים זקנות** (חוקי הנשים פרק יז).

וכך אמר הגאון המקובל רבי שמעון אגסי זצ"ל (תלמיד מרן הבן איש חי ז"ע וממשיכו בנהגת יהדות בכל) בדרשת התעוררות עקב עצירת גשמים ויוקר השערים ושאר צרות: **נבאר החורבן הנעשה על ידי הנשים מעניני החציפות שנתרבה אצלם, ושינוי מלבושים לבושי אירופה וגילוי ראש... בצאתה תהיה צנועה ביותר כדרך נשים הצנועות של הדור הקודם שהיו מתעטפות בצעיף מכף רגלם ועד קודקודם... בצאתה לחוץ צריכה להיות בהצנע לכת, כדרך נשים צנועות של דור הישן** (אמרי שמעון עמ' רח).

מסופר על הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל רבה של ירושלים, מעשה באחת מנכדותיו הצעירות שהורידה את ה"שאל" שהיה נהוג בימים ההם והתחילה להתלבש כפי האופנה החדשה, קרא הרב לבנו, אביה של צעירה זו וביקש ממנו: **אמור לבתך שתסיר מיד את המלבוש החדש ותלבש את השאל כמו אימה, אחרת אצטרך לילך בכל הבתי כנסיות שבירושלים ולהכריז שמעשה זה הוא נגד רצוני ואף מחיתי על כך** (כטוב ירושלים עמ' שעה).

בשנות השואה עורר הצדיק רבי צדקה חוצין זצ"ל על חיזוק הדת, וכך אמר: **בדורות הקודמים היו החכמים מזהירים את הנשים שלא יצאו למבוי בלא מכסה עליון על הבגדים, וכיום צריך להזהיר את הנשים שלא ילכו בפריצות בגילוי הגוף** (מתוך דרשתו שבספר מקיץ נרדמים).

כאמור מצב הצניעות ירד פלאים, וכך היה נראה שיד המושכילים על העליונה, ועטרת תפארת מלבושי הצניעות בהן התעטרו נשות ישראל הצדקניות והצנועות בדורות הקודמים בטלו ועברו מן העולם ולא ישובו עוד.

עטרה ליושנה

חו"ל: בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, ובזכותן עתידין להגאול כדאיתא בילקוט רות: ואין הדורות נגאלין אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור. **ובאנו בשורות אלו לחזק ולעודד נשים צדקניות אלו שעליהן נאמר: ובזכותן עתידין להגאול הכותבים וחותרים למען המצוה הגדולה**. וחתמו הגאונים הצדיקים: **רבי ישראל יעקב פישר, רבי בנימין רבינוביץ, רבי משה הלברשטאם, ורבי מאיר בראנסדארפער זכר צדיקים וקדושים לברכה, ויבדלו לחיים רבי אברהם יצחק אולמאן והגאב"ד רבי יצחק טוביה וייס שליט"א**.

כאשר חתמו חברי הבד"צ על הקריאת קודש בשבח הרדיד עמד על רגליו הגאון רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל ואמר: **אני רוצה ליזכות ראשון במצוה ולחתום ראשון, כי כך הלכה אימי הצדקת ע"ה**.

ותהילה להשם יתברך שבשנים האחרונות נעשה התעוררות גדולה להחזיר עטרת מלבוש השאל ליושנה, והיה כבוד קדושת אדוני אבי מורי ורבי הגאון הצדיק רבי בנימין רבינוביץ זצוק"ל אומר שרואים בזה ענין שמימי, שהקדוש ברוך הוא רוצה להוסיף זכותם על כלל ישראל, שכמו שהגאולה ממצרים היתה בזכות נשים צדקניות כמו כן הגאולה העתידה תהיה בזכות נשים

בדבר גודל החיוב לתקן את הפרצה בצניעות מלבושי הנשים, ויתבאר שבנוסף לאיסורים החמורים הכרוכים בזה, עוד חלילה נגרמות מכך צרות קשות ורעות על הפרט ועל הכלל כולו... אל כבוד הרבנים והאדמו"רים די בכל אתר ואתר אולי יש בידכם לתקן דבר מה... והנה אמרו חז"ל טפח מגולה באשה במקום שדרכו להיות מכוסה ערוה, וכיום בעוונותינו הרבים נפרץ הדבר מאד מאד, והיצר הרע מפתה את הנשים ללכת פרועות ראש, וגם ללכת בורעות מגולות ועוד חלק גדול מלבושיהן הכל מגולה (קטעים ממכתב הח"ח משנת תרפ"ד).

כבר מתחילת הירידה שגרמה לעזיבת מלבושי הצניעות גדולים וצדיקים הצטערו על הדבר מאד, הם עוררו את הציבור לא לנטוש את מלבושי הצניעות, ביודעם את גודל ההפסד להפסיק מנהגי צניעות שנהגו מדורי דורות, ומתוך הבנה שהדבר יביא לבסוף לירידה גדולה ולפריצת גדר הצניעות לגמרי, ואכן כך אירע לבסוף.

וכך מתאר את המצב המגיד הירושלמי רבי בן ציון ידלר זצ"ל: **בימים מקדם חובה היתה מוטלת בירושלים על כל אשה היוצאת לשוק להתעטף בסדין כדי שלא תתבלט בבגדי צבעונין ברשות הרבים... במרוצת השנים הוחלפו ב"שאלען" מטפחות אשר גם הם כיסו רוב הגוף, אך כאשר באו החדשים ביטלו תלבושת זו כי נראית להם כמיותרת, ואמרו: די להן לנשים לכסות גופן וידיהן ורגליהן כדין ובלי השאל והסדין. מה נעשה לבסוף? התחילו לקצץ בשולי הבגדים קמעה, בשרוולים קמעה, ובגרביים קמעה. ובתחילה נהגו כן רק בתינוקות, באומרים: עדיין קטנה ופעוטה היא וכשתגדל תתנהג בצניעות. אך הורים אלו לא שמו על לב מה שאמר הכתוב: חנוך לנער על פי דרכו גם כי יגדל לא יסור ממנה, וכן היה בעונותינו הרבים, ככל שנתגדלו הנערות גדלה הפריצות עמהם, בקיצור הבגדים וביחוד הרגלים, וגם אלו אשר מתביישות ללכת יחפות לובשות גרביים דקות בצבע הבשר... ובעונותינו הרבים הגענו עד כדי כך בפריצת גדר הצניעות שאף נשים נשואות יוצאות לשוק בתלבושת פרוצה ושחצנית ומרבים ארסו של יצר הרע בעולם... בוא וראה עד היכן הגיעה הריסת הקדושה בישראל, וכל כך למה? על שביטלו הסייגים והגדרים הראשונים... וכך היתה הפרצה הולכת ומתרחבת מעט מעט, עד שכיום זוהי בעונותינו הרבים הגענו שבנות ישראל יוצאות לשוק פרועות ראש ממש רחמנא ליצלן, ועוד מבוזות ולועגות לאלה המכסות ראשן כדין, באמרו להן: גם אתן מן הדור הישן (כטוב ירושלים עמ' עו).**

וכך התמרמר הסבא קדישא הגאון רבי שלמה אליעזר אלפנדר"י זצ"ל: **זכורני בימי חורפי ששום אשה מנשי ישראל לא היתה יוצאת כלל לרשות**

בשנים האחרונות ירדה רוח טהרה ממרומים על בנות ישראל, ובעידודם של גדולים וצדיקים חזרו נשים צדקניות להתעטר בלבוש השאל כמנהג ישראל מקדמת דנא, וברוך ה' כיום כבר אלפי נשים צדקניות זכו להחזיר עטרה ליושנה.

ונביא מעט מהדברים שנאמרו על ידי גדולים וצדיקים בשבח ובעידוד ומעלת אותן נשים צדקניות המחזירות עטרה ליושנה ומתעטרות בלבוש השאל:

בשנת תשס"א יצאו חברי בד"צ העדה החרדית בקריאת קודש תחת הכותרת: **עטרה ליושנה וכך כתבו: ישמח לבנו ותגל נפשנו על הבשורה הטובה אשר שמענו, שנשים צדקניות נתעוררו וקבלו על עצמן להזור למנהג הקדוש שמקדמת דנא בהרבה מדינות, שלא לצאת לרחוב בלי "שאל" (רדיד) מעל הבגדים, וכמובא ברמב"ם ובשלחן ערוך, להרבות צניעות וקדושה בישראל, ולהגביר צד הקדושה על צד הטומאה שכנגד, השורר בחוצות באופן נורא ומבהיל וזעקתה מגיע עד לשמים ה' ירחם ובטוחנו שעל ידי זה יתבטלו גזירות קשות ואכזריות מכלל ישראל... ויושפע על ידי זה רפואות וישועות, והרבה השפעות טובות ממרום, ויתקרב על ידי זה גאולתנו ופדות נפשנו כמו שאמרו**

צדקניות, ועל כן הערה השם יתברך רוח טהרה ממרום על בנות ירושלים הצנועות, ועורר את הנשים הצדקניות להחזיר את המלבוש הישן לעטרתה כבראשונה, אשריהן מי שהן מהראשונות שזוכות לקרב את הגאולה (האדמו"ר מפריסוב שליט"א).

ענין השאלים והרדידים שהיה עד הדור שעבר התבטל ונעלם, לא חלמנו שזה יחזור, כתבתי על זה בשלחן ערוך המקוצר, שזה היה אחד מהדברים שהיה אצל האמהות שלנו וכעת נתקיים בנו הפסוק: הכוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי... כעת קמו נשים צדקניות וחידשו את זה (הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א בשיחה מוצי"ק כי תצא תשי"ט).

שמעתי שבירושלים יש משפחות שעוד הולכות ברדיד... אנו מצפים להיום שכולם ירגישו שכל כבודה בת מלך פנימה זה הכבוד האמיתי, וכולם ילבשו רדיד ממש ויקיימו כפשוטו: לא ניתנו תכשיטין לאשה אלא להתקשט בהן לפני בעלה (הגאון רבי בנימין זילבר זצ"ל תלמיד מרן החו"א זי"ע בשו"ת או נדברו ח"י סימן כח).

הגאון הצדיק רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל ראש ישיבת פורת יוסף, אמר לתלמידו שצניעות הלבוש המושלמת היא בלבישת השאל כמנהג הדורות הקודמים, ושבח את אימו של אותו תלמיד שהמשיכה במנהג זה גם בזמן שכמעט ונעלם השאל מהעולם (ספר דבר ה' בהתחלה).

ועל פי זה נהגו כל הנשים הצנועות ללבוש בגדים רחבים כפי הצורך, ומשנות קדם נהגו לצאת לרחוב בצעיף מהראש על הכתפים עד חצי הגוף, וכן נהגו הנשים בירושלים עיר הקודש ת"ו, כמו שהזקנים שבנו זוכרים, ולא עלתה על דעת אשה או בתולה כשרה ללבוש בגד הדוק שיכלטו אבריה. יתברכו מן השמים העוסקים בהחזרת הצניעות המהודרת לכלל ישראל, ואשרי לבת ישראל שכתוספת לצניעותה תלבש צעיף או בגד עליון בצאתה לרחוב (מתוך מכתבו של הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א, ניתן להשיג אצלנו את המכתב במלואו).

כפי שהיה רצון קדשו של רבינו הגאב"ד דפה עיר הקודש הגאון רבי משה אריה פריינד זצוקלה"ה שיחזרו עטרה ליושנה שהנשים תלבשנה שאל כדי להרבות צניעות וקדושה (מתוך מכתב הבד"צ).

הגאון הצדיק רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר נשאל פעם מנכדתו: סבא, מתי יבוא המשיח? ענה לה הרב במתק לשונו: בתי, כאשר תלכי ברחוב ותראי נשים צדקניות המכוסות מכף רגל ועד ראש תדעי כי המשיח בפתח (גליון עקבתא דמשיחא).

שאל ממני ואתנה

זקן המקובלים הצדיק רבי יצחק כדורי זצ"ל אמר על ריבוי הצרות בדורינו, שכמה שיותר יוסיפו להתכסות וללכת במלבושי אמותינו בדור הקודם יותר ימנעו צרות ואסונות, בזכות ריבוי הקדושה והצניעות, ושיבח מאד את לבוש הרדיד (גליון עקבתא דמשיחא).

הצדיק המקובל רבי סלמן מוצפי זצ"ל אמר שכל מה שזכה הוא בזכות הצניעות של אמו הצדקת, שלפני צאתה לרחוב היתה מתעטפת ברדיד כדי להוסיף בצניעות (מפי בנו הגאון רבי בן ציון מוצפי שליט"א).

הצדיק המקובל רבי דוד בצרי שליט"א דיבר בשבח לבישת הרדיד, וסיפר שבעירק היתה הצניעות כל כך טבועה בדמיון של בנות ישראל עד שהיו אומרים שבכדי להרוג אשה מספיק שיקרעו את הרדיד מעליה, כי בכך היא תרגיש ממש כאילו הרגו אותה.

הגאון רבי אהרן אבוטבול שליט"א אמר: הייתי אצל מור חמי מרן הגאון רבי עובדיה יוסף שליט"א ושוחחתי איתו על ענין השאל, ואמר: שהמתחזקת בדבר ויכולה לעמוד בו זה דבר גדול ומיוחד ותבוא עליה ברכה.

בשנת תשע"א יצאו חכמי ורבי הספרדים בקריאת קודש לבנות עם הקודש וכך כתבו: שמעי ושמחי בת ציון, לקול השמועה הטובה תדשן עצמותי, באשר בנות ישראל הצנועות והצדקניות אשר נשא ליבן אותנה בחכמה, קיבלו על עצמן להחזיר עטרה ליושנה לאות ולמופת בישראל, ולצאת עם לבוש ה"שאל" המסורתי מאמותינו הקדושות מדורי דורות ומי יתן ומהם יראו וכן יעשו כל בנות ישראל הצנועות... וכל זאת במסירות נפשן הטהורה... שלא ליבוש מפני כסילים המלעיגים, אשריהן ואשרי חלקן שמקדשות שם שמים בעזו ותעצומות והיא תהלתן ותפארתן. וכל המחזיק את ידיהן הרי הוא מחזיק את יסוד התורה הקדושה וחס ושלום מללעוג ולהרפות את ידיהן בכל צורה שהיא... וחתמנו אגרת זאת לרומם כבוד שמים בהרחבת גבולות הקדושה ולהביע מעלתן להוקירן ולשבחן לאותן נשים צדקניות שבזכותן עתידין אנו להגאל במהרה בימינו אמן וחתמו הגאונים הצדיקים: רבי יהודה מועלם זצ"ל (מראשי ישיבת פורת יוסף) ויבדלו לחיים: רבי יהושע מאמאן (זקן רבני מרוקו) רבי ישראל יעקב גואסי, רבי אהרן זכאי, רבי יצחק רצאבי, רבי שלמה מחפוד, רבי שלום ארוש, רבי אהרן ירחי שליט"א.

ובטוחנו שעל ידי זה יתבטלו גזירות קשות ואכזריות מכלל ישראל... ויושפע על ידי זה רפואות וישועות, והרבה השפעות טובות ממרום, ויתקרב על ידי זה גאולתנו ופדות נפשנו (מתוך קריאת קודש בשבח הרדיד מהגאונים הצדיקים חברי הבד"צ).

זצ"ל מזיקוב והגאון הצדיק הגאב"ד רבי משה אריה פריינד זצ"ל אמרו שתלבש רדיד ותתרפא בעזרת ה', ואכן כך היה, וכיום ב"ה היא סבתא לעשרות נכדים וננינים.

בני זוג נסעו ברכב וטעו בדרכם ונכנסו למקום של ערבים, וכבר התקרבו אליהם המון פראי כדי לעשות בהם לינין רח"ל, הם נכנסו לחדרה גדולה ואיבדו את העשתונות, לאשה היה ברכב שאל לא לבשה אותו בנסיעה, היא לבשה אותו וברגע האחרון בעלה נרגע, הוא לחץ בחזקה על דוושת הגז למהירות מאתיים קמ"ש, והצליחו לברוח משם כל עוד נפשם בם.

ונסיים בדברי קדשו של הגאון המלבי"ם זצ"ל שכתב בפירושו לדניאל (זכב) שאם ישראל יתנהגו בקדושה יתירה על ידי זה יתקרב ה' אליהם, ובזכות החיזוק בקדושה יזכו לעת רצון והגאולה תבוא במהרה.

ויהי רצון שבזכות נשים צדקניות המתחזקות בצניעות שעליהן נאמר ובזכותן עתידין להגאל נזכה במהרה לגאולה שלמה ברחמים אמן.

מקורות, עובדות, תמונות, תשובות, עדויות, ציטוטים ועוד, ניתן למצוא בחוברת הנפלאה "הלבוש היהודי", להרות את הצמאון ולהשאר עם ניהות... יהודי אמיתי להשיג בטל' 052-7652509

אם ברצונכם לעזור בהפצת הגליון נא לצלצל לטלפון הנ"ל